

Rok I.

Nr. 6.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LUBELSKIEGO

Lublin, Czerwiec 1929 r.

T R E Ś Ć.

Część urzędowa.

A. (Zarządzenia ogólne).

Pozycja.	Str.
90. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 30/IV 1929 r. Nr. O-7830/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie interpretacji ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli	3
91. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 27/IV 1929 r. Nr. O-8933/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie w sprawie nielegalnego obrotu sacharyną	4
92. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dnia 29/IV 1929 r. Nr. O-9483/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie przysyłania dokumentów do Prokuratury Generalnej	4
93. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 1/V 1929 r. Nr. O-9633/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie urlopów dla urzędników celem zwiedzenia P. W. K. w Poznaniu	5
94. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 8/V 1929 r. Nr. O-9108/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie filmu propagandowego na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu	5
95. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 7/V 1929 r. Nr. O-9976/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Kierownictw publicznych i prywatnych szkół powszechnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie zwiedzania szkolnictwa polskiego przez Siostry Franciszkańki ze Stanów Zjednoczonych	6
96. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 16/V 1929 r. Nr. O-10787/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie żniwek kolejowych dla młodzieży szkolnej w czasie świąt prarostawnych i żydowskich	7

Pozycja.

Str.

97. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 21/V 1929 r. Nr. O-11208/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie propagandy Polskiego Czerwonego Krzyża 7
98. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 21/V 1929 r. Nr. O-11209/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie czasopisma „Oświata i Wychowanie” 8

B. (Szkolnictwo powszechne).

99. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 27/III 1929 r. Nr. O-7152/29 do P. P. Inspektorów szkolnych w okręgu w sprawie szkół i ochronek dworskich 9
100. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 16/V 1929 r. Nr. I-10485/29 do P. P. Inspektorów szkolnych w okręgu w sprawie ulg kolejowych dla absolwentów szkół powszechnych 9
101. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 16/V 1929 r. Nr. I-339/29 do P. P. Inspektorów szkolnych w okręgu w sprawie ustalenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych 10

C. (Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i seminarja nauczycielskie).

102. Okólnik Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 16/V 1929 r. Nr. II-8928/29 do nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli w sprawie dokształcających kursów wakacyjnych 10
103. Okólnik Ministra Wyz. Religijn. i Oświecenia Publicznego z dn. 8/V 1929 r. Nr. II-12210/19 do nauczycielstwa szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli w sprawie tematów kursów wakacyjnych dla naucz. szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli 11

F. (Sprawy finansowe).

104. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 27/III 1929 r. Nr. O-6108/29 do Dyrekcyj państwowych szkół zawodowych w sprawie obliczania 15% dodatku dla nauczycieli kontraktowych 17
105. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 27/III 1929 r. Nr. O-6966/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. Kursu naucz. w Lublinie w sprawie opłaty podatków za mieszkania służbowe 17
106. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 23/IV 1929 r. Nr. O-8575/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie kosztów przesyłki zaliczek na uposażenie 18
107. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 7/V 1929 r. Nr. O-9979/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie równowagi budżetów miesięcznych 18
108. Okólnik Kuratorium Okr. Szk. Lubelskiego z dn. 10/V 1929 r. Nr. O-10131/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państw. szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów naucz., szkół zawod., państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie w sprawie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego funkcjonariuszy państwowych i samorządowych 19
109. Okólnik Kuratorium Okręgu Szk. Lub. z dn. 10/V 1929 r. Nr. O-10132/29 do P. P. Inspektorów szkolnych, Kierownictw publ. i prywatn. szkół powsz. Dyrekcyj państw., prywatn. szkół średn. ogólnokształcących, semin. naucz. i ochroniarsk., szkół zawod., państw. Wyższ. Kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie w sprawie zaginionego blankietu pokwitowania wzór Nr. 8. Serja I B. Nr. 461250 19
110. Komunikaty 20
111. Ruch służbowy 21

Część nieurzędowa.

Stanisław Bugajski — Co wybrać?	22
Dr. Fr. Gucwa — Szymon Szymonowicz jako autor sielanek	24
Stan. Madejowa — Stanisław Szober — Walery Nowicki. Ćwiczenia językowe. Styl—gramatyka i pisownia. Drugi rok nauczania. (Uwagi metodyczne dla nauczycieli).	26
Ks. Dr. L. Górniecki—Ogólne uwagi nad programem religii w 7 kl. szkole powsz.	28
K. Chomiczuk — Jeden z przyczynków do realizacji jednolitości szkolnictwa	31
Marja Tarnopolska—O nauce języka niemieckiego na I kursie Seminarjum naucz.	32
Komunikaty	33
Konkurs	36
Wykaz telefonów w biurze Kuratorjum O. S. Lubelskiego od dnia 15 maja 1929 r.	36

A. (Zarządzenia ogólne).

90.

O K Ó Ł N I K**Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego**

z dn. 30/IV 1929 r. Nr. O. - 7830/29

do P.P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie interpretacji ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 1 kwietnia 1929 r. N. II-1173/29 zawiadamiam, że:

I. Przerwa w służbie, spowodowana wystąpieniem ze służby, zwolnieniem lub wydaleniem nauczyciela, powoduje na zasadzie art. 72 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli utratę wszelkich praw, nabytych poprzednią służbą (z wyjątkiem praw, zastrzeżonych w ustępie drugim art. 69 i w art. 152), a więc i utratę praw, uzyskanych na mocy art. 8.

Prawa, nabyte przed przerwą, mogą być nauczycielowi przywrócone w całości lub częściowo, zależnie od treści prośby i decyzji Ministra.

Prawa z art. 8 mogą być przywrócone nauczycielowi na podstawie art. 72 wśród innych przywróconych mu praw, ewentualnie może on uzyskać na podstawie art. 72 prawo do zaliczenia okresu czasu, poprzedzającego przerwę, do okresu, przewidzianego w p. 1 art. 8-go. Na podstawie art. 10-go może Minister przywrócić nauczycielowi jedynie prawo do stałości, nabyte z art. 8-go.

Art. 15 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli nie odnosi się do określenia trzyletniego okresu pracy, potrzebnego do ustalenia, lecz do zaliczenia pracy i służby w Państwie Polskiem do służby nauczycielskiej w rozumieniu uprawnień do uposażenia, a częściowo do emerytury (ustępy 1, 2, 3).

Art 108 ustawy uposażeniowej (Dz. U. Rz. P. Nr. 116, poz. 924 z 1923 r.) jest obecnie aktualny wyłącznie w odniesieniu do zaliczania do uposażenia czasu pracy w szkołach państw obcych lub odpowiedniej pracy zawodowej.

II. Ocena pracy nauczyciela stałego nie może być wydana w dowolnym terminie z inicjatywy inspektora szkolnego, gdyż ustęp drugi art. 20 ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli wyraźnie stanowi, że ocena pozaterminowa może być wydana tylko na żądanie władz szkolnych, a więc władz wyższych od władzy, która wydaje ocenę normalną, lub na wniosek interesowanego nauczyciela.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

O K Ó L N I K

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 27/IV 1929 r. Nr. O - 8933/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ Kursu naucz. i państw. Pedagogjum w Lublinie
w sprawie nielegalnego obrotu sacharyną.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7/X 1927 r. o sztucznych środkach słodzących (Dz. Ust. Nr. 89, poz. 797) wprowadzono zakaz obrotu sacharyną na obszarze Rzeczypospolitej. Mimo formalnego zakazu nielegalny wyrób i sprzedaż sacharyny rozwija się w kraju na szeroką skalę, wyrządzając Skarbowi Państwa, nieuświadomionym konsumentom, oraz przemysłowi cukrowniczemu poważne szkody i straty.

Wedle otrzymanych przez Ministerstwo Skarbu informacji głównymi konsumentami sacharyny mają być mniej zamożne warstwy, a w szczególności ludność wiejska w województwach wschodnich i południowych. Włościanie zaopatrują się w sacharynę podczas targów u agentów, krążących wśród przyjezdnych. Ludność wiejska stosuje spożycie sacharyny w swoich domach z powodu braku należytego uświadomienia.

Akcja przeciwko nielegalnemu handlowi sacharyną może dać pożyteczne wyniki, jeżeli nauczycielstwo uświadomi przez szkoły ludność o szkodliwości używania sacharyny do celów jadalnych i o korzyściach dla organizmu ludzkiego, płynących ze spożycia cukru i wyrobów cukrowych.

Szkoła może przez młodzież trafić do kół rodzinnych, nauka zaś przyrody i higieny, a także nauka geografii przy omawianiu naszego przemysłu cukrowniczego nastręczy sposobność do omówienia szkodliwości używania sacharyny do celów jadalnych.

Powyższe podaję do wiadomości i ścisłego stosowania w związku z reskryptem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 kwietnia 1929 r. Nr. II.-10379/29.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

O K Ó L N I K

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 29/IV. 1929 r. Nr. O.-9483/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum nauczycielskiego w Lublinie

w sprawie przesyłania dokumentów do Prokuratorji Generalnej.

Wskutek pisma Pana Prezesa Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 kwietnia 1929 roku Nr. 1304/S/29 Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zarządził reskryptem z dnia 24 kwietnia 1929 r. Nr. I. Prez.-2717/29, aby wszystkie podległe Ministerstwu

urzędy w sprawach, kierowanych do Prokuratury Generalnej celem wytoczenia powództwa, jak również przy udzielaniu materiałów dla obrony w procesach biernych, nadsyłały do Prokuratury Generalnej oryginalne dokumenty, mające być przedłożone w Sądzie wraz z *trzema odpisami*.

W razie większej ilości pozwanych należy ilość odpisów odpowiednio powiększyć.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

93.

O K Ó Ł N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 1/V 1929 r. Nr. O. - 9633/29

do P.P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie urlopów dla urzędników celem zwiedzenia P. W. K. w Poznaniu.

Aby umożliwić urzędnikom zwiedzenie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, reskryptem z dnia 24 kwietnia 1929 r. Nr. I. Prez. - 2802/29 upoważnił mnie Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do udzielenia zainteresowanym na ten cel urlopów *do pięciu dni* poza normalnym ustawowo zastrzeżonym urlopem wypoczynkowym.

Wyjazdy urzędników należy tak uregulować, by skutkiem tego nie ucierpiał normalny tok urzędowania we władzach szkolnych I instancji i zakładach naukowych.

Specjalnych zasiłków na wyjazdy w celu zwiedzenia Wystawy nie przewiduje się zupełnie.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

94.

O K Ó Ł N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 8/V. 1929 r. Nr. O. - 9108/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie filmu propagandowego na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu.

W związku z Pow. Wystawą Krajową w Poznaniu wskazane i konieczne jest wyświetlanie na tej wystawie odpowiedniego filmu propagandowego, któryby miał na celu pokazanie przejawów życia Państwa Polskiego.

Na skutek inicjatywy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Centralnego Biura Filmowego) celem zrealizowania tego filmu zawiązała się w Warszawie spółka z ogr. odp. pod nazwą „Polska w filmie” — (Warszawa, ul. Chmielna 9, tel. 307-57), która będzie dokonywała zdjęć na całym terenie Rzeczypospolitej. Będą filmowane obiekty państwowe, społeczne, przedsiębiorstwa i zakłady przemysłowe oraz wszystko to, co może przedstawić charakterystyczne i dodatnie cechy życia Polski.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaznacza przytem, że na kapitał spółki pod nazwą „Polska w filmie”, złożyły się udziały większości polskich przemysłowców filmowych, a w skład spółki wchodzi w charakterze udziałowców jedynie osoby prywatne. Jakkolwiek jest to impreza całkowicie prywatna, lecz zasługuje na specjalną uwagę i poparcie, gdyż polscy przemysłowcy filmowi, realizując w bardzo krótkim czasie inicjatywę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wykazali dużą dozę zrozumienia interesu państwowego, zawiązując wyłącznie w tym celu spółkę i angażując w tem kapitał około 40.000 zł.

Celem osiągnięcia jaknajlepszych zdjęć, według informacji, posiadanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, spółka zaangażowała do zdjęć do filmu propagandowego najlepszych polskich operatorów.

Dla nadania właściwego kierunku pracom przy zdjęciach do filmu propagandowego, o którym wyżej mowa, w znaczeniu przeprowadzenia w tym filmie odpowiedniej myśli państwowej, z ramienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych będzie brał udział w pracach nad tym filmem urzędnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych p. Adam Wiśłocki, jako poważna siła fachowa. W tym celu uzyskał on 3-y miesięczny bezpłatny urlop.

Ponieważ każdy film przed puszczeniem go na ekran musi być oceniany w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, jest więc gwarancją, że film ten będzie stał na wysokim poziomie artystycznym i propagandowym, gdyż innego, zważywszy na cel, jaki ten film ma osiągnąć, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie dopuści do wyświetlania.

Niewątpliwie spółka, realizująca ten film, dołoży wszystkich starań, ażeby osiągnąć jaknajlepsze wyniki, gdyż leży to w atmosferze jej interesów materialnych jak i moralnych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi o przyjęcie z pomocą w granicach kompetencji temu przedsięwzięciu, które niewątpliwie będzie miało doniosłe znaczenie propagandowe.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaznacza przytem, że w sprawach finansowych spółki z ogr. odp. „Polska w filmie” nie bierze żadnego udziału i na sprawy finansowe spółki nie ma żadnego wpływu. W wypadku więc ewent. zawierania jakiegokolwiek transakcji przez poszczególne Ministerstwa ze spółką „Polska w filmie” — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych mogłoby jedynie, w miarę posiadania danych o spółce — służyć odnośnemu Ministerstwu informacjami.

Rola Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w stosunku do spółki „Polska w filmie” — ogranicza się wyłącznie do kwestyj, związanych z osiągnięciem w filmie realizowanym przez tę spółkę na Pow. Wystawę Krajową w Poznaniu, jaknajwiększych dodatnich wyników pod względem artystycznym i propagandowym.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 18 kwietnia 1929 r. Nr. I. Prez.-2560/29, wystosowanego na podstawie pisma Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 12 kwietnia 1929 r. Nr. A. F.-25/2, powyższe rozporządzenie podaje do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego *Dr. Eustachy Nowicki.*

95.

O K Ó Ł N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 7/V 1929 roku Nr. O - 9976/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Kierownictw publicznych i prywatnych szkół powszechnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie zwiedzania szkolnictwa polskiego przez Siostry Franciszki ze Stanów Zjednoczonych.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych powiadomiło pismem z 22 kwietnia 1929 r. Nr. K. I-3494/29 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, iż w kwietniu b. r. przybędą ze Stanów Zjednoczonych dwie Siostry Franciszki, a mianowicie Siostra *Adelajda* (Anna Sandecka), przełożona klasztoru w Sylvania, Ohio,

oraz Siostra *Leokadja* (Maria Jaunich), przełożona szkoły św. Jadwigi w Toledo, Ohio, celem zapoznania się ze szkolnictwem polskim w Kraju.

W związku z reskryptem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 kwietnia 1929 r. Nr. II-11609/29 zarządzam, aby wszystkie podległe mi władze szkolne udzielały siostrze wszelkich ułatwień w czasie zwiedzania przez nie szkół.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. E. Nowicki.*

96.

O K Ó L N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 16/V 1929 r. Nr. O-10787/29

do P.P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie zniżek kolejowych dla młodzieży szkolnej w czasie świąt prawosławnych i żydowskich.

Reskryptem z dnia 10 maja 1929 r. Nr. II.-12147/29 wyjaśniło Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, iż w czasie feryi świątecznych wyznań prawosławnego i mojżeszowego Dyrekcje szkół mogą wydawać młodzieży zaświadczenia, uprawniające do uzyskania zniżek kolejowych, o ile młodzież ta nie korzystała ze zniżek w czasie analogicznych świąt wyznania rzymsko-katolickiego.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

97.

O K Ó L N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 21/V 1929 r. Nr. O-11208/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie propagandy Polskiego Czerwonego Krzyża.

Znana jest powszechnie działalność Czerwonego Krzyża, która obecnie gromadzi 8 milionów młodzieży w 47 krajach, zorganizowanej w Kołach Młodzieży Czerwonego Krzyża, ucząc od lat najmłodszych współczuć niedoli, uprawiać i propagować czystość i higienę praktyczną, szanować starość i nieść jej pomoc, wreszcie kochać piękno i pracę dla pożytku bliźniego. Na naszym terenie pracę tę prowadzi Polski Czerwony Krzyż, który w bieżącym roku będzie obchodzić dziesięciolecie swej pracy.

W związku z tem na całym terenie Rzeczypospolitej w czasie od dnia 2 do 9 czerwca b. r. włącznie będzie urządzany Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża.

Rozumiejąc znaczenie wychowawcze tej organizacji na terenie szkoły, zezwalam na organizowanie tej akcji oraz wzywam do poparcia jej w miarę możliwości tak na terenie szkoły, jakoteż i poza nią.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

98.

O K Ó Ł N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 21/V 1929 r. Nr. O-11209/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ.

Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie czasopisma „Oświata i Wychowanie”.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 17 maja 1929 roku Nr. II-11356/39 zawiadamiam, iż w miejsce „Szkół powszechnej” i „Bibliografii pedagogicznej” Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozpoczęło od 1 stycznia 1929 r. wydawanie nowego czasopisma p. n. „Oświata i Wychowanie”, którego numer pierwszy ukazał się w początkach marca, zaś numer trzeci wyjdzie w dniach najbliższych.

Pismo to pragnie być nie tylko źródłem ścisłych i autentycznych informacji o ruchu pedagogicznym i szkolnym u nas i zagranicą, lecz przede wszystkim terenem jak najszerszej wymiany myśli ze strony osób, pracujących bezpośrednio w dziele rozpowszechniania oświaty w Polsce, i przez to przyczyniać się do pogłębienia ogólnej kultury wychowawczej w społeczeństwie.

Szczególnie potrzebne powinno się okazać pismo nauczycielstwu wszystkich rodzajów i typów szkół, które otrzymuje tu z jednej strony pobudki do doskonalenia swej pracy pedagogicznej, z drugiej zaś strony — miejsce do wypowiedzania, uzasadniania i rozpowszechniania własnych idei wychowawczych.

Z tych względów Kuratorjum zachęca nauczycielstwo swego Okręgu, jak również pracowników pedagogicznych, zajętych w administracji szkolnej, do czytania „Oświaty i Wychowania” i poleca Dyrekcjom państwowych szkół średnich i seminarjów nauczycielskich zaprenumerowanie czasopisma, o ile hotychczas tego jeszcze nie uczyniły.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

B. (Szkolnictwo powszechne).

99.

O K Ó Ł N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 27/III.1929 r. Nr. - O. 7152/29

do P.P. Inspektorów szkolnych w okręgu

w sprawie szkół i ochronek dworskich.

Podaję P.P. Inspektorom do wiadomości § 30 orzeczenia Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalającego warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok gospodarczy 1929/30 na obszarze województw: warszawskiego, lubelskiego, kieleckiego, łódzkiego i białostockiego w części, dotyczącej szkół i ochronek, które to orzeczenie zostało umieszczone w „Monitorze Polskim” z dnia 19 marca 1929 r. Nr. 65, poz. 133.

Pracodawcy opłacają początkową naukę dzieci pracowników tam, gdzie to wymaga osobnych dopłat. Poza tem pracodawcy utrzymują ochronkę dla dzieci w wieku od lat 4 do 7 w folwarkach, w których liczba tych dzieci przekracza 20. O ile pracodawca założył ochronkę, a dzieci pracowników w liczbie co najmniej 15 do ochronki w ciągu trzech miesięcy nie uczęszczali, pracodawca założoną ochronkę likwiduje, a koszt trzymiesięcznego utrzymania ochroniarki dzieli pomiędzy wszystkich ordynariuszy, którzy, mając w tym wieku dzieci, tychże do ochronki nie posyłali. Inspektor pracy w porozumieniu z inspektorem szkolnym rozstrzyga, czy przeszkodą do otworzenia ochronki jest brak lokalu.

W razie uchylenia się pracodawcy od wykonania przepisów niniejszego paragrafu, obowiązany on będzie wpłacić na ręce właściwego inspektora szkolnego na rzecz oświaty robotników, rolnych danego powiatu sumę, odpowiadającą kosztom utrzymania ochronki i ochroniarki w ciągu roku służbowego.

Osiągniętym w tej drodze funduszem rozporządza komisja, złożona w równej liczbie z przedstawicieli organizacji zawodowych pracodawców i pracowników pod przewodnictwem inspektora szkolnego przy współudziale właściwego inspektora pracy.

Prawo występowania o wykonanie niniejszego artykułu przysługuje pracownikom danego folwarku i właściwemu inspektorowi pracy.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

100.

O K Ó Ł N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 16/V 1929 r. Nr. I-10485/29

do P. P. Inspektorów szkolnych w okręgu

w sprawie ulg kolejowych dla absolwentów szkół powszechnych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przesała pismo z dnia 6/V 1929 r. Nr. II-9436/29 w sprawie ulg kolejowych dla absolwentów szkół powszechnych z następującem wyjaśnieniem:

Wprawdzie okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 2 czerwca 1923 r. Nr. 3573/II (Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 10/III, poz. 87), mówiąc o wychowancach zakładów naukowych, nie wspomina o absolwentach, to jednak w tych wypadkach, gdy przejazd koleją do miejsca stałego zamieszkania, czy też na wypoczynek letni następuje w związku z ukończeniem zakładu, a więc bezpośrednio po otrzymaniu świadectwa, należy wymieniony okólnik ze względów słuszności interpretować na korzyść interesowanych.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

OKÓLNİK

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 16/V 1929 r. Nr. I-339/29

do P. P. Inspektorów szkolnych w okręgu

w sprawie ustalenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych.

Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 31/XII 1928 r. Nr. I-15039/28 Kuratorjum wyjaśnia, że wzór dekretu ustalenia, zawarty w załączniku 2 do rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1928 r. Nr. I-4614/28 (Dz. Urz. Nr. 5, poz. 90), należy stosować bez wyjątku, niezależnie od tego, czy nauczyciel szkoły powszechnej ma kwalifikacje do nauczania w języku polskim, czy innym, gdyż art. 8 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) nie czyni różnic w tym względzie.

Powyższe wyjaśnienie należy mieć na uwadze przy ustalaniu nauczycieli szkół powszechnych.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

C. (Szkolnictwo średnie ogólnokształcące i seminarja nauczycielskie).

OKÓLNİK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 16/V 1929 r. Nr. II-8928/29

do nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli

w sprawie dokształcających kursów wakacyjnych.

Pragnąc przyjść z pomocą nauczycielstwu szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli w pracy nad rozszerzeniem i pogłębieniem swego przygotowania naukowego i dydaktycznego, Ministerstwo W. R. i O. P. przystępuje do realizowania zamierzeń, przedstawionych w okólniku z dnia 12 lutego r. b. (Dz. U. M. W. R. i O. P. 1929 r. Nr 4, poz. 44) i w okresie od dn. 2 do 27 lipca r. b. organizuje następujące kursy wakacyjne:

- I. w Augustowie (Woj. Białostockie — biologiczny.
- II. w Krakowie:

- III. we Lwowie — geograficzny.
IV. w Toruniu — historyczny.
V. w Warszawie:
1) filologiczny,
2) fizyczny,
3) matematyczny.

VI. w *Wągrowcu* (Woj. Poznańskie):

fizyko-chemiczny (przedewsz. dla naucz. zakł. kształc. naucz.)

Celem kursów jest: a) umożliwienie nauczycielstwu rozszerzenia naukowych horyzontów i nawiązania łączności z ludźmi i środowiskami pracy naukowej;

b) zapoznanie z nowszymi wynikami badań w danej dziedzinie, przy czym tematy, mające bezpośredni lub pośredni związek z terenem pracy nauczycielskiej, będą miały, oczywiście, pierwszeństwo;

c) omówienie zagadnień dydaktycznych w związku z programem.

Prelegentami będą wybitni fachowcy, przeważnie profesorowie szkół akademickich.

Stuchaczami mogą być nauczyciele państwowych i prywatnych szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli, w miarę zaś wolnego miejsca także nauczyciele innych szkół. Stuchacze opłacają wpisowe w kwocie 20 zł. i otrzymują wstęp na wykłady i ćwiczenia oraz w razie potrzeby bezpłatną zbiorową kwaterę w siedzibie kursu (bez pościeli). W miarę możliwości będą również zapewnione tanie mieszkania oddzielne oraz posiłki po przystępnych cenach.

Nie trzeba nikomu tłumaczyć, z jaką szybkością postępuje dzisiejsza nauka i jak radykalnie zmieniają się metody wychowania i nauczania. Kto chce się cieszyć dodatnimi wynikami pracy i utrzymać na wyżynie dzisiejszych wymagań, musi stale pracować nad sobą i nie omijać sposobności, która znów tę pracę uczyni łatwiejszą i owocniejszą.

Spodziewam się, że nauczycielstwo oceni zamierzenia Ministerstwa W. R. i O. P. i licznym oraz czynnym udziałem w kursach wakacyjnych złoży dowód, iż chce korzystać z tego rodzaju pomocy ze strony Ministerstwa i życzy sobie dalszej realizacji zapowiedzianych przez Ministerstwo w cytowanym wyżej okólniku dwojakich sposobów dokształcania nauczycieli.

Bliższe szczegóły w sprawie tegorocznych kursów wakacyjnych oraz w sprawie terminu i sposobu dokonywania zapisu zostaną niebawem ogłoszone.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

103.

O K O Ł N I K

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dn. 8/V 1929 r. Nr. II. - 12218/29

do Nauczycielstwa szkół średnich i Zakładów kształcenia Nauczycieli

w sprawie tematów kursów wakacyjnych dla naucz. szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli.

Czyniąc zadość istotnej potrzebie szkolnictwa oraz uwzględniając życzenia, niejednokrotnie wyrażane przez nauczycielstwo, organizuję w roku bieżącym w miesiącu lipcu dziesięć kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli.

Wszystkie kursy rozpoczną się we wtorek, 2 lipca, zakończą się w sobotę 27 lipca, z wyjątkiem kursu biologicznego w Augustowie, który roz-

pocznie się we środę dnia 10 lipca, a skończy się w sobotę dnia 3 sierpnia. Kursy przeznaczone są przede wszystkim dla nauczycieli kwalifikowanych, w miarę wolnego miejsca przyjmowani jednak będą także nauczyciele niekwalifikowani szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli a nawet nauczyciele innych szkół.

Kursy nie będą miały charakteru przygotowawczych do egzaminów nauczycielskich, natomiast celem ich będzie:

a) umożliwienie nauczycielstwu rozszerzenia naukowych horyzontów i nawiązania łączności z ludźmi i środowiskami pracy naukowej;

b) zapoznanie z nowszymi wynikami badań w danej dziedzinie, przy czym tematy, mające bezpośredni lub pośredni związek z terenem pracy nauczycielskiej, będą miały, oczywiście, pierwszeństwo;

c) omówienie zagadnień dydaktycznych w związku z programem.

Kierownikami naukowo-organizacyjnymi oraz prelegentami będą wybitni fachowcy, przeważnie profesorowie szkół akademickich.

Przy kursach czynne będą pracownice naukowe i biblioteki, w związku z kursami odbywać się będą liczne ćwiczenia i wycieczki naukowe, a kierownicy naukowemu udzielać będą uczestnikom rad i wskazówek w sprawie dalszej pracy naukowej i pedagogicznej.

Nauczyciele szkół średnich i zakładów kształcenia nauczycieli mogą również zapisywać się na kursy dla nauczycieli szkół powszechnych, zwłaszcza na tak zw. kursy artystyczno-techniczne. Rozkład tych kursów ogłoszony jest w nrze 5 Dziennika Urzędowego Ministerstwa.

Uczestnicy zapisani na kursy będą mieli na żądanie zapewnione bezpłatne kwatery oraz utrzymanie po cenach możliwie przystępnych. Kierownictwo administracyjne kursów dbać będzie o zorganizowanie dla słuchaczy życia towarzyskiego i rozrywek kulturalnych.

Zapisywać się na kursy należy przy pomocy wydanych przez Ministerstwo specjalnych kart wpisowych, które w cenie po 10 gr. za sztukę będą do nabycia w Księgarni Książnicy Atlasu T. N. S. W. w Warszawie, Nowy Świat 59, oraz w biurach Zarządów Głównych organizacji nauczycielskich. Wpisowe wynosi 20 zł. i przeznaczone jest do dyspozycji rady gospodarczej kursu na pokrycie części wydatków organizacyjnych.

Karty wpisowe należy przysyłać bezpośrednio do Kuratorjum, na którego terenie kurs ma się odbyć, kwotę zaś na pokrycie wpisowego równocześnie pod adresem tegoż Kuratorjum względnie Kasy Skarbowej w siedzibie Kuratorjum, posługując się w tym celu przekazem lub czekiem P. K. O.

Na odwrocie czeku P. K. O., względnie na odcinku przekazu pocztowego należy wyraźnie wymienić, że kwota stanowi wpisowe na kursy wakacyjne i że wpłynąć winna „na depozyt Kuratorjum”.

Liczba słuchaczy będzie ograniczona w związku z pojemnością sal wykładowych i pracowni, dlatego też zapisów należy dokonywać jak najszybciej, w każdym razie przed dniem 16 czerwca 1929 r.

Zawiadamiając o powyższym nauczycielstwo, wyrażam nadzieję, że liczne zapisy na tegoroczne kursy dowiodą istotnej chęci kształcenia się wśród nauczycielstwa i umożliwią władzom szkolnym podjęcie takiej samej akcji w roku przyszłym w szerszych jeszcze rozmiarach.

Spis i tematy projektowanych kursów dołączam.

Minister (—) *St. Czerwiński.*

Wykaz kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli w r. 1929.

Kursy I—IX odbędą się w czasie od dnia 2 do 27 lipca 1929 r., kurs X od 10 lipca do 3 sierpnia.

UWAGA. Spis niniejszy jest prowizoryczny i może ulec jeszcze nieznaczny zmianom.

I. Okrąg Szkolny. Adres na zapisy. Siedziba kursu.	II. Przedmiot i kierownik naukowo-organizacyjny. Tematy i wykładający.	III. U w a g i.
Kraków Kraków, Kuratorium Okr. Szkolnego. Konto Kasy Skarbowej P. K. O. nr. 402112. Kurs w Krakowie.	I. Języka polskiego — Prof. Dr. Wiktor Taszycki. - Romantyzm polski, jego dzieje, znaczenie i przegląd sądów o jego wartości—Prof. Dr. Piękoń (Wilno). - Literatura polska XX w. — Prof. Dr. Bielański (Kraków). - Znaczenie polskiej geografii wyrazowej — Prof. Dr. Nitsch (Kraków). - Życie wyrazów — Prof. Dr. Lech-Spławiński (Lwów). - Interpretacja językowa tekstów literackich (ćwiczenia) — Prof. Dr. Taszycki (Wilno). - Zagadnienia wzorowej wymowy polskiej — Prof. Dr. Benni (Warszawa). - Niektóre zagadnienia metodyczne w związku z programem nauczania — Prof. Dr. Klemensiewicz (Kraków).	Główny nacisk położony będzie na kursie: z literatury na nowe badania z epoki romantyzmu oraz na literaturę najnowszą, z języka zaś na interpretację językową tekstów literackich.
Kraków j. w.	II. Języka niemieckiego — Dyrektor Juliusz Ippoldt. - Wymowa języka niemieckiego na tle fonetyki polskiej — Prof. Dr. Benni (Warszawa). - Sie neuesten Strömungen der deutschen Literatur — Lektor Dr. Döbke (Wilno). - Methodologie der deutschen Literaturwissenschaft — Dr. Döbke (Wilno). - Erklärung ausgewählter deutscher Meisterwerke — Dr. Döbke (Wilno). - Polonismen in der deutschen Sprache — dyrektor Ippoldt (Kraków).	Celem kursu będzie zapoznanie słuchaczy z literaturą i kulturą Niemiec współczesnych oraz rozpatrzenie trudności językowych i metodycznych w związku z nauką szkolną. Wykłady odbywać się będą przeważnie w języku niemieckim.

I.	II.	III.
Okrąg Szkolny. Adres na zapisy. Siedziba kursu.	Przedmiot i kierownik naukowo-organizacyjny. Tematy i wykładający.	U w a g i.
Kraków j. w. Lwów Lwów—Kuratorjum. Konto Kasy Skarbowej P. K. O. nr. 38001. Kurs we Lwowie.	6. Schwierigkeiten der deutschen Sprache — dyrektor Ippoldt (Kraków). 7. Wzajemne oddziaływanie kultury niemieckiej i polskiej w świetle zapożyczeń językowych — Prof. Dr. Kleczkowski (Poznań). 8. Niektóre zagadnienia dydaktyczne w związku z programem — wizytator Dr. Jakóbiec (Kraków). 9. Kulturfragen der Gegenwart in Deutschland—Prof. Dr. Lem-picki (Warszawa). III. Psychologii i pedagogiki — Prof. Dr. Stefan Szuman. 1. Psychologia uwagi — Prof. Dr. Heinrich (Kraków). 2. Z dziedziny magicznych zachowań się dzieci i młodzieży — Prof. Dr. Błachowski (Poznań). 3. Postawa zależna u wychowanka } Prof. Dr. Mysiakowski 4. Wybrane zagadnienia z socjologii } (Kraków). 5. Nowoczesne kierunki w psychologii a pedagogika } Prof. Dr. 6. Badanie inteligencji u dzieci i młodzieży } Szuman (wykłady i ćwiczenia) } (Kraków) 7. Z psychopatologii wychowanka — Doc. Dr. Zieliński (Kraków). IV. Geograficzny — Prof. Dr. Eugeniusz Romer. 1. Nowe problemy antropogeografii—Prof. Dr. Romer (Lwów). 2. Zagadnienia geografii gospodarczej — Doc. Dr. Zierhoffer (Lwów). 3. Problemy morfologii ziem polskich—Adjunkt Uniw. Dr. Czy-żewski (Lwów). 4. Przegląd literatury kartograficznej—Asystent Uniw. Dr. Wą-sowicz (Lwów). 5. Zagadnienia metodyki geografii—Dr. Pollackówna (Lwów). 6. Ćwiczenia kartograficzne — Lektor Szumański (Lwów). 7. Ćwiczenia fizjograficzne — Adjunkt Uniw. Dr. Czyżewski (Lwów). 8. Ćwiczenia antropogeograficzne—Doc. Dr. Zierhoffer (Lwów).	Kurs przeznaczony jest przede-wszystkiem dla nauczycieli pedagogiki i propedeutyki filozofii, pozatem jednak także dla ogółu nauczycieli, interesu-jących się psychologią i nauką o wy-chowaniu. Ćwiczenia w pracowni prof. Dra Szumana odbywać się będą przed południem; wykłady (przeważnie w godzinach popołudniowych) dostępne będą także dla słuchaczy dwu innych kursów w Krakowie. Kurs ma na celu zaznajomienie z nowemi wynikami badań z różnych działów geografii. Z wykładami zwią-zane będą ćwiczenia praktyczne w pracowni prof. Dra Romera. Kurs bę-dzie połączony z wycieczkami.

Poznań

Kurs w Wągrowcu

Konto Kasy Skarbowej
w Poznaniu P. K. O.
nr. 201080.

Toruń

Toruń—Kuratorjum

Kurs w Toruniu

Konto Kasy Skarbowej
w Toruniu P. K. O.
nr. 38329.

Warszawa

Warszawa—Kuratorjum

Konto P. K. O. Kasy
Skarbowej w Warszawie
nr. 38211.

Kurs w Warszawie

V. Fizyko-chemiczny—Instruktor p. Władysław Michalski. (przedewszystkiem dla nauczycieli zakładów kształcenia nauczycieli).

1. Zasadnicze zjawiska i pojęcia chemiczne w związku z programem nauczania w seminarjum.
Instr. Michalski (Warszawa).
2. Wybrane zagadnienia z dziedziny fizyki, zwłaszcza w zastosowaniu do programu seminarjów.
Mjr. Dr. Sachs (Warszawa).
3. Przegląd najnowszych badań z dziedziny fizyki.
Mjr. Dr. Sachs (Warszawa).

VI. Historyczny — Prof. Dr. Stanisław Arnold. Pomorze i Bałtyk.

1. Geografia historyczna Pomorza—Prof. dr. Arnold (Warszawa)
2. Dzieje polityczne Pomorza —
Prof. Dr. Wojciechowski (Poznań).
3. Dzieje polityczne Pomorza od pokoju toruńskiego —
Prof. Dr. Sobieski (Kraków).
4. Stosunki gospodarczo-społeczne —
Prof. Dr. Arnold (Warszawa).
5. Z dziejów oświaty na Pomorzu—Prof. Dr. Tync (Toruń).
6. Niektóre problemy metodyczne z dziedziny nauczania historii—Dr. Wistawa Knapowska (Poznań).

VII. Filologiczny — Dr. Stanisław Selga.

1. Historia kultury klasycznej (z uwzględnieniem wyników najnowszych badań — (Prof. Dr. Zieliński (Warszawa).
2. Forum Romanum (wyniki ostatnich badań) —
Prof. Dr. Oko (Wilno)
3. Dzisiejszy stan badań nad epiką i liryką epoki archaicznej—
Prof. Dr. Sinko (Kraków).
4. Przegląd nowszych badań w dziedzinie archeologii i sztuki starożytnej w związku z potrzebami nauki filologii w gimnazjach—Dr. Gostkowski, Zast. Prof. Uniwersytetu (Kraków).
5. Zagadnienia metodyki nauczania filologii klasycznej —
Doc. Dr. Skimina (Kraków).

Duży nacisk położony będzie na
ćwiczenia w pracowniach szkolnych.

Kurs przeznaczony jest dla na-
uczycieli historii i geografii. Celem
jego jest pogłębienie wiadomości z
dziejów walk Polski o obronę dostępu
do morza oraz z dziejów politycznych
i społeczno-gospodarczych Pomorza
a mianowicie ze względu na koniecz-
ność szerokiego ich uwzględnienia
w nauczaniu historii w szkołach.

Szeroko potraktowane będą now-
sze wyniki badań nad kulturą staro-
żytną w związku z wymaganiami pro-
gramu nauczania.

I. Okrąg Szkolny. Adres na zapisy. Siedziba kursu.	II. Przedmiot i kierownik naukowo-organizacyjny. Tematy i wykładający.	III. U w a g i.
Warszawa j. w.	VIII. Fizyczny. Prof. Dr. Stefan Pienkowski. 1. Teoria względności—Prof. Dr. Weysenhoff (Wilno). 2. Fizyka fal elektromagnetycznych—Prof. Dr. Jezierski (Kraków) 3. Podstawy teorii kwantów — Prof. Dr. Loria (Lwów). 4. Nowe dziedziny widma—Prof. Dr. Ziemięcki (Warszawa). 5. Świecenia wzbudzone przez promieniowanie. Dr. Kapuściński (Warszawa). 6. Fizyka promieni Roentgena 7. Budowa atomu i cząsteczki 8. Ćwiczenia w pracowni uniwersyteckiej — Prof. Dr. Pienkowski (Warszawa) 9. Ćwiczenia praktyczne z metodyki nauczania fizyki — Dyr. Dr. L. Paczowski (Warszawa).	Celem kursu jest zapoznanie słuchaczy z wynikami najnowszych badań naukowych i z kierunkami badań współczesnej fizyki oraz z niektórymi nowszymi metodami laboratoryjnymi, przyczem na zajęciach praktyczne w pracowni uniwersyteckiej oraz na ćwiczenia metodyczne w pracowni szkolnej przynajmniej się około połowy rozporządzalnego czasu.
Warszawa j. w.	IX. Matematyczny — Prof. Dr. Stefan Straszewicz (Warszawa). 1. Zarys teorii mnogości — Prof. Dr. Sierpiński (Warszawa) 2. Arytmetyka teoretyczna — Doc. Dr. Tarski (Warszawa). 3. Aksjomatyka geometrii — Doc. Dr. Nikodym (Kraków). 4. Przekształcenia geometryczne—Doc. Dr. Sachs (Warszawa). 5. Wybrane zagadnienia z matematyki elementarnej z wyśszego stanowiska—Prof. Dr. Straszewicz (Warszawa).	Zadaniem kursu jest zapoznanie słuchaczy ze współczesnym ujęciem naukowem podstawowych pojęć matematycznych, zwłaszcza z nowożytną aksjomatyką arytmetyki i geometrii. Uwzględniony zostaje również związek poruszonych tematów z materiałem szkolnym. Wykłady będą połączone z ćwiczeniami.
Warszawa Kurs w Augustowie woj. Białostockie Konto Kasy Skarbowej w Warszawie j. w.	X. Biologiczny—Prof. Dr. Władysław Szafer. Las jako asociacja. 1. Zagadnienia ekologiczne i związane z niemi zjawiska fizjologiczne, obserwowane w życiu roślinności leśnej. Prof. Dr. Szafer (Kraków). 2. Owady i ptaki leśne, ich znaczenie w gospodarce lasu — Prof. Dr. Simm (Cieszyń) i prof. Sokołowski (Rawicz). 3. Wskazówki metodyczne w sprawie celowego wyzyskania wycieczek przyrodniczych w nawiązaniu do tematu kursu. (Wszyscy trzej wymienieni prelegenci).	Kurs odbędzie się w miejscowości lesistej, podstawą pracy będą wycieczki. Celem kursu jest zaznajomienie z zasadami fitosocjologii (socjologii roślin) na przykładzie asociacji leśnych oraz zdobycie pewnej ilości obserwacji w naturze z dziedziny ekologii, co niewątpliwie ułatwi uczestnikom kursu w przyszłości prowadzenie szkolnych wycieczek przyrodniczych.

F. (Sprawy finansowe).

104.

O K Ó L N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 27/III. 1929 r. Nr. O.-6108/29

do Dyrekcyj państwowych szkół zawodowych

w sprawie obliczania 15% dodatku dla nauczycieli kontraktowych.

Reskryptem z dnia 28 grudnia 1928 r. Nr. O. R. 13009/28, uzupełnionym pismem z dnia 13 marca 1929 r. Nr. I. R. 2914/29 r., wyjaśniło Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, że przy obliczeniu 15% dodatku dla nauczycieli kontraktowych należy brać całkowite ich wynagrodzenie miesięczne (z wyjątkiem dodatku zawodowego), niezależnie od tego, czy otrzymują oni 10/18, 16/21, lub 24/27 uposażenia danej grupy, gdyż wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu z dnia 4/VII.1928 r. Nr. D. III. 2140/1, podane do wiadomości reskryptem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9/VII.1928 r. Nr. O. R. 8664/28, postanawia:

„O ile pracownik kontraktowy w myśl umowy z nim zawartej pobiera wynagrodzenie w wysokości ułamka uposażenia pewnej grupy..., wówczas oblicza się dodatek do ułamka (n. p. $\frac{3}{4}$) uposażenia danej grupy”.

Przytem ustęp ten nie przewiduje żadnych ograniczeń co do wysokości wynagrodzenia, od którego oblicza się dodatek.

Powyższe podają do wiadomości:

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

105.

O K Ó L N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dnia 27/III.1929 roku Nr. O - 6966/29

do P.P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych i państw. Wyższ. Kursu naucz. w Lublinie

w sprawie opłaty podatków za mieszkania służbowe.

Pismem z dnia 19 grudnia 1928 roku Nr. I. 3447/28. Ministerstwo Robót Publicznych po uzgodnieniu z Ministerstwem Skarbu sprawy podatków od mieszkań służbowych w gmachach państwowych i przez Skarb Państwa wynajętych, wyjaśniło, co następuje:

Na podstawie przepisu art. 3 punkt 3 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali (Dz. U. Nr. 94 poz. 550) wolne są od obowiązku opłacania podatków lokale, zajmowane przez Urzędy i instytucje państwowe na cele biurowe.

Natomiast lokale w gmachach państwowych i przez Skarb Państwa wynajętych, przeznaczone na mieszkania urzędników, podlegają opodatkowaniu na zasadach ogólnych nawet w wypadkach, gdy czynsz dzierżawny za odnośny lokal opłaca Skarb Państwa (mieszkania reprezentacyjne Wojewodów), przyczem do zapłaty podatku od lokalu obowiązana jest osoba zajmująca lokal, to jest faktycznie korzystająca z niego jak ze zwykłego mieszkania.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

O K Ó L N I K

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 23/IV. 1929 r. Nr. O-8575/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie kosztów przesyłki zaliczek na uposażenie.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 12 kwietnia 1929 r. Nr. I. R.-4172/29, wystosowanego na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 15 marca 1929 roku Nr. D. III-234/2, zawiadamiam, że jako należności, których przesyłkę za pośrednictwem poczty opłacać należy ze Skarbu Państwa, uważa się również zaliczki na płace, udzielane funkcjonariuszom państwowym, których stałe lub czasowe miejsce służbowe znajduje się poza siedzibą kasy skarbowej, wypłacającej te zaliczki.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

O K Ó L N I K

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 7/V. 1929 r. Nr. O.-9979/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie równowagi budżetów miesięcznych.

Z uwagi na to, że miesiące wiosenne i letnie słabsze są pod względem dochodowym wskutek zmniejszonych wpływów z danin publicznych, a właśnie na te miesiące przypadają roboty sezonowe, powodujące wzmożone wydatki ze Skarbu Państwa, Ministerstwo Skarbu, chcąc umożliwić przedewszystkiem ukończenie już rozpoczętych robót, zarządziło wstrzymanie względnie ograniczenie tych wydatków, które bez dotkliwej szkody dla biegu życia państwowego mogą być przesunięte na okres jesienny, a przedewszystkiem wstrzymanie się od zaciągania nowych zobowiązań, powodujących płatności ze Skarbu Państwa.

Powyższe podaje do wiadomości i zastosowania we wszystkich podległych mi urzędach i zakładach naukowych stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 kwietnia 1929 roku Nr. I. R.-4944/29.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *Dr. Eustachy Nowicki.*

O K Ó L N I K

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 10/V 1929 r. Nr. O - 10131/29

do P. P. Inspektorów szkolnych, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego funkcyjnarjuszki państwowych i samorządowych.

Stosownie do reskryptu Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 4 maja 1929 roku Nr. I. R - 5351/29 zawiadamiam, że Ministerstwo Skarbu, na zasadzie art. 120, ustęp drugi ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. Ust. R. P. Nr. 58 z roku 1925, poz. 411), okólnikiem z dnia 25 kwietnia 1929 roku Nr. D. V. 2344/2 odroczyło do końca 1929 roku pobieranie podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego, wypłaconego funkcyjnarjuszom państwowym i komunalnym, a temsamem uchyliło okólnik swój z dnia 22 marca 1929 r. L. D. III. 671/1 (okólnik tut. Kuratorium z dnia 5 kwietnia 1929 r. Nr. O - 7683/29, zamieszczony w Nr. 5 Dziennika Urzędowego Kuratorium O. S. Lubelskiego, poz. 85), w tej części, w której polecono, poczynając od dnia 1 maja 1929 roku, do podstawy wymiaru podatku dochodowego, potrąconego w myśl działu II powołanej ustawy, włączyć kwoty wypłaconego dodatku mieszkaniowego.

W związku z powyższem należy w dalszym ciągu wyłączać z podstawy opodatkowania kwoty przypadające do wypłaty funkcyjnarjuszom państwowym i komunalnym dodatku mieszkaniowego, obliczony zaś i pobrany w dn. 1 maja 1929 r. z powyższego tytułu podatek dochodowy — należy zwrócić przy wypłacie uposażenia służbowego w dniu 1 czerwca 1929 r.

W końcu nadmieniam się, że niedobrane na skutek niniejszego zarządzenia kwoty podatku dochodowego, przypadające od dodatku mieszkaniowego, zostaną umorzone w drodze art. 126 powołanej na wstępie ustawy po upływie bieżącego roku kalendarzowego.

Powyższe podaję do wiadomości.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego

(—) F. Wojciechowski

Naczelnik Wydziału.

O K Ó L N I K

Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego

z dn. 10/V 1929 r. Nr. O - 10132/29.

do P. P. Inspektorów szkolnych, Kierownictw publicznych i prywatnych szkół powszechnych, Dyrekcyj państwowych, prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i ochroniarskich, szkół zawodowych, państw. Wyższ. Kursu naucz. i państwowego Pedagogjum w Lublinie

w sprawie zaginionej blankietu pokwitowania wzór Nr. 8. Serja I. B. Nr. 461250.

Stosownie do pisma Ministra Skarbu z dnia 11 kwietnia 1929 roku Nr. D. VII - 532/2 zawiadomiło Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego reskryptem

z dnia 29 kwietnia 1929 r. Nr. I. R-5176/29, że w dniu 16 marca 1929 roku zaginął w Okręgowej Kasie Skarbowej w Warszawie blankiet pokwitowania wzór Nr. 8 Serja I. B. Nr. 461250.

W razie ujawnienia pokwitowania, oznaczonego wymienionym wyżej numerem, należy bezwzględnie wdrożyć stosowne dochodzenia i donieść o tem w drodze służbowej Ministerstwu Skarbu.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego
(—) *Feliks Wojciechowski*
Naczelnik Wydziału

110.

K O M U N I K A T Y

W sprawie obozu letniego przysposobienia wojskowego kobiet dla nauczycielek.

Organizacja Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju organizuje w r. b. obóz letni przysposobienia wojskowego kobiet dla nauczycielek w celu wyszkolenia sił instruktorskich, uprawnionych do objęcia stanowiska komendantek hufców szkolnych i oddziałów p. w. k.

Termin trwania obozu od 3 sierpnia do 1 września.

Warunki przyjęcia: podpisanie zobowiązania do mm. rocznej pracy w miejscu swego zamieszkania w ilości minimum 2 godzin tygodniowo.

Opinia władz szkolnych.

Wpłacenie 25 zł. wpisowego.

Kandydatki z pośród nauczycielek tych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, gdzie hufce szkolne są zorganizowane lub w toku organizacji, mają pierwszeństwo.

Uczestnikom obozu przysługuje prawo 2-ch bezpłatnych przejazdów kolejowych, które wydają na przejazd do obozu miejscowe Komendy Obwodowe P. W. za okazaniem zawiadomienia o przyjęciu, na przejazd z obozu — Komenda Obwodu.

Zgłoszenia do obozu z terenu D.O.K I, przyjmuje Komenda Okręgowa Organizacji Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju — (Warszawa, ul. Bednarska 23 m. 46), z D. O. K. II — P. Podhorska Marja — (Lublin, ul. Powiatowa 3 m. 12), z D.O.K. IX—p. Stefańska Zofja—(Brześć n/Bugiem, ul. Stekiewiczza, dom Winertów).

Termin zgłoszeń upływa dn. 28 czerwca r. b.

W sprawie tanich kwater dla dyrektorów szkół państwowych i prywatnych oraz inspektorów szkolnych podczas Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.

By P.P. Dyrektorom i Inspektorom ułatwić pobyt podczas Powszechnej Wystawy Krajowej, Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego organizuje z dniem 16 maja b. r. osobne kwatery dla P. P. Dyrektorów i Inspektorów oraz ich rodzin. Kwatery te w liczbie 50 łóżek z pościelą i kocem oraz odpowiednią ilością umywalni będą się mieścić w jednej

z szkół poznańskich dla zwiedzających wystawę i miasto najdogodniej położonej. Opłata dzienna za kwaterę wynosić będzie 3 50 zł.

W razie reflektowania na powyżej wymienione kwatery Kuratorjum prosi skierować zgłoszenie najpóźniej 14 dni przed przyjazdem do VI Szkoły Powszechnej — Poznań, św. Marcin 35 z podaniem daty przyjazdu oraz ilości dni pobytu w Poznaniu.

Poznań, dn. 22.IV 1929 r.

Kurator Okręgu Szkolnego. (—) *Dr. J. Namysł.*

W sprawie „Wykresu organizacji władz państw.” J. Suskiego.

Na skutek pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29/XI 1928 r. Nr. O. Prez. - 7312/28 Kuratorjum zwraca uwagę na opracowany przez radcę ministerjalnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, Juliana Suskiego, — „Wykres Organizacji Władz Państwowych Rzeczypospolitej Polskiej” (nakład II). Jest to tablica ścienna, przedstawiająca graficznie organizację władz i urzędów państwowych, według stanu z dnia 1 listopada 1928. Tablica ta oprócz wykresu zawiera odpowiednie objaśnienia i mapy, dotyczące podziału Państwa.

Administracja Wykresu mieści się w gmachu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie, ul. Nowy Świat 69.

Konto czekowe P. K. O. Nr. 16 300.

Cena 1 egz. bez oprawy 3 zł. 50 gr.

111.

Ruch służbowy.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwolnił z dn. 31 maja 1929 r.:

1. reskrytem z dn. 15/II. 1929 r. Nr. II-3462/29 p. *Wacława Jaworka* ze stanowiska prowizorycznego inspektora szkolnego w Lubartowie;

2. reskrytem z dn. 4/III 1929 r. Nr. II-5481/29 p. *Leopolda Warchałowskiego* ze stanowiska prowizorycznego zastępcy inspektora szkolnego w Lubartowie z zachowaniem prawa powrotu na stanowisko kierownika 7 kl. publ. szkoły powszechnej w Urzędowie.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego zamianował:

reskrytem z dn. 30/IV Nr. III-8053/29 p. *Janinę Zmysłowską*, instruktorkę Państwowej Szkoły Przemysłowo-Handlowej Żeńskiej w Lublinie — nauczycielką tejże szkoły z dniem 1 maja 1929 r.;

reskrytem z dn. 30/IV Nr. III-2864/29 p. *Kaliksta Maciejewskiego* — instruktorem Państwowej Szkoły Rzemieśniczo-Przemysłowej im. St. Staszica w Siedlcach z dn. 1 maja 1929 r.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego przeniósł reskrytem z dn. 29/IV 1929 r. Nr. I-9004/29 na własną prośbę, z dn. 15 kwietnia 1929 r.

p. *Walerego Komorowskiego*, nauczyciela publ. szkoły powszechnej w Grabinach, pow. Węgrów, na równorzędne stanowisko w Czerwoncu, gm. Ossówno, tegoż powiatu.

Kurator Okręgu Szkolnego Lubelskiego przyjął zgłoszenia o dobrowolnem wystąpieniu ze służby:

1. p. *Janiny Urbańskiej*, nauczycielki publ. szkoły powszechnej w Kątach, gm. Mokre, pow. Zamość, z dniem 30/IV 1929 r. Nr. 1-9019/29 z dn. 26/IV 1929 r.;

2. p. *Heleny Siczyńskiej*, tymczasowej nauczycielki gimnazjum państwowego im. Kr. Jadwigi w Siedlcach, z dn. 31/VIII 1929 r. Nr. 6204/29 z dn. 20/III 1929 r.

Kurator Okręgu Szkolnego zarządzeniem z dnia 8 maja 1929 roku Nr. II-10199/29 zwolnił p. *Wandę Szlachetkównę* ze stanowiska tymcz. naucz. państw. gimnazjum im. Unji Lubelskiej w Lublinie z dn. 31/VIII 1929 r.

112.

II. Część nieurzędowa.

Stanisław Bugajski.

Co wybrać?

Masowe dokształcanie się nauczycielstwa szkół powszechnych to jedna z najchlubniejszych kart rozwoju naszego szkolnictwa.

Tylko w atmosferze dużego zainteresowania, ofiarności i zapału mogła powstać dzisiejsza forma kursów dla kwalifikowanego nauczycielstwa, poziomem swoim i celami tak różna od dotychczasowej.

Nadchodzą wakacje i znów zapełnią się sale wykładowe słuchaczami, którzy przybędą nieraz z najdalszych stron Rzeczypospolitej, by, po rocznych trudach, resztki swych sił oddać pracy w dziedzinie naukowej i metodycznej.

Pozostałe dwa miesiące—to okres zastanawiania się co wybrać i gdzie jechać, by zdobyć najwięcej i to w umiowanym przez siebie kierunku pracy nad sobą i drugimi.

By ułatwić zorientowanie się, pragnę wyjaśnić, dlaczego te a nie inne kursy zostały zorganizowane i wybrane takie właśnie a nie inne tematy.

Kurs polonistyczny (gramatyka) w Siedlcach, to zakończenie dwu poprzednich, na których opracowano fonetykę i odmienność. Przy opracowaniu składni języka polskiego, która stanowić będzie dla siebie całość, powtórzony będzie również materiał poprzedni, co nie jest bez znaczenia zwłaszcza dla humanistów, przygotowujących się do egzaminu w charakterze eksternów na W. K. N. Nowość stanowią ćwiczenia w mównictwie i metodyka wypracowań piśmiennych. Kurs bezsprzecznie interesujący i konieczny.

Drugi kurs polonistyczny (literatura polska) w Białej Podlaskiej, poświęcony jest opracowaniu liryki polskiej i sposobów interpretacji tego rodzaju utworów w szkole powszechnej. Chodzi tu tak o pomoc dla

eksternów—humanistów jak i o doraźne korzyści w praktyce szkolnej, która niejednokrotnie nasuwa w tym dziale trudności.

Rozrastająca się literatura dziecięca, konieczność zdobycia jej znajomości oraz umiejętności stosowania racjonalnych metod pracy z tem połączonych, domagała się już dawno uwzględnienia. Temat ten został rozmyślnie rzucony na szerokie tło zagadnień nauki o dziecku. Jeżeli dodamy bibliotekarstwo zastosowane do potrzeb nauczyciela szkoły powszechnej, zrozumiemy, iż kurs ten ma wartości, których wydobywać i podkreślać nie potrzeba, zainteresuje on bowiem wszystkich. Powyższe trzy kursy mają w stosunku do lat poprzednich charakter pewnej ciągłości, tak ze względu na miejsce jako też i jakość tematów.

Odnosi się to również do kursu oświaty pozaszkolnej.

Zrobiliśmy tutaj dobry początek. Kurs ten w roku ubiegłym cieszył się niezwykle zainteresowaniem nauczycielstwa i dał duże wyniki. Temat tegoroczny jest wprawdzie dalszym ciągiem poprzedniego, stanowi jednak dla siebie całość zamkniętą. Należy się spodziewać, iż temat ten o charakterze już specjalnym zainteresuje wszystkich tych, którzy w pracy pozaszkolnej na naszym terenie biorą żywy udział.

Jeżeli cytowane kursy przyniosły wartkie fale życia, to już bezwzględnie odnosi się to do kursów następnych.

Wiemy, z jakimi trudnościami boryka się nauczyciel, który ofiarnie podjął się uczenia języka obcego. Aby mu przyjść z pomocą, dać możliwość posłuchania dobrej wymowy, podtrzymać jego sprawność językową i zaznajomić z nowszymi metodami, Kuratorjum poświęciło na to jeden kurs, spełniając w ten sposób życzenia szerokich sfer nauczycielskich. Kurs ten winien choć w części zastąpić nauczycielstwu konieczny od czasu do czasu wyjazd w innojęzyczne środowisko.

Nowością jest również na naszym terenie kurs geograficzny w Lublinie. Nauka tego przedmiotu a szczególnie metodyka postąpiła w ostatnich latach tak, iż wyrównanie i pogłębienie wiadomości podstawowych jest ogólnie odczuwaną potrzebą przez nauczycielstwo uczące tego przedmiotu i przygotowujące się do egzaminu.

Tym samym celom ma służyć także kurs przyrodniczy (fizyka) w Lublinie. Obok tematu naukowego ważna jest tu sprawa organizowania ćwiczeń praktycznych z fizyki w zakresie szkoły powszechnej i tworzenie pracowni z fizyki w zakresie szkoły powszechnej i tworzenie pracowni w warunkach choćby najmniej sprzyjających.

Kursu umuzykalnienia i harcerskiego nie omawiam, gdyż sprawom tym poświęcone zostały osobne artykuły.

Należy wyrazić przekonanie, iż tegoroczne kursy wakacyjne znajdą szeroki oddźwięk wśród nauczycielstwa a wyniki pracy będą współmierne z ilością włożonej energii uczestników jako też i Władz szkolnych, które czynią wszystko, by kursom zapewnić najlepszych prelegentów i najlepsze warunki pracy.

Szymon Szymonowicz jako autor sielanek.

W dniu 5 maja b. r. upłynęło 300 lat od śmierci humanisty i nieposłedniej miary poety, Szymona Szymonowicza. Nazwisko jego najsilniej łączy się przedewszystkiem z sielankami i akademją w Zamościu.

Nie od rzeczy przeto będzie dziś przypomnieć o znaczeniu tego poety jako autorze sielanek. Był to bowiem ostatni wybitny humanista na przełomie XVI i XVII stulecia. Pisał przeważnie po łacinie. Dlatego też, gdyby nie sielanki pisane po polsku, byłaby potomność tyle o nim wiedziała, co o Sarbiewskim. Jedynie sielankom zawdzięcza Szymonowicz tę pamięć potomności. Przez nie też spodziewa się uzyskać sławę i pamięć, skoro w sielance 10. „Wierzy” pisze:

„Jeśli mię nigdy taniec długi nie zabawił,
Jeśli na krotofilach wiek mój nie strawił...
Ale uczone pieśni w uściach moich brzmiały,
Te proszę, aby po mnie na świecie zostały”.

Właściwie to Szymonowicz wniósł do literatury polskiej ten rodzaj poetycki, a nie Kochanowski. Pieśń Świętojańska o Sobótce nie jest sielanką, a tylko cyklem 12 pieśni, a więc ze stanowczą przewagą pierwiastka lirycznego, podczas gdy „sielanka jest utworem mieszanego rodzaju, opisowego, a nawet epicznego i lirycznego” (Brückner).

Sielanka była znana już w starożytności. Teokryt, poeta aleksandryjski (III w. przed Chr.), wnosi pierwszy do literatury światowej ten rodzaj poetycki, lecz nazywa go idyllą (eidyllion), czyli obrazkiem. Nie miał jednak Teokryt wcale zamiaru nazywać idyllą obrazka wyłącznie przedstawiającego życie sielskie. Jego obrazki malują życie rybaków, mieszczańki, żołnierzy, pasterzy i t. d. a więc fragmenty z życia ludzi niższych stanów. Ponieważ jednak obrazki te w przeważającej większości malują życie pasterzy, późniejsi pisarze Moschos i Bion (uczniowie Teokryta) wyraz eidyllon utożsamili z sielanką¹⁾. Z pomiędzy niewielu zresztą sielankopisarzy rzymskich (Vergilius, Calpurnius, Nemesianus), najwybitniejsze stanowisko zajął autor Enejdy. Vergilius jednak nic nowego nie wymyślił, a przytem w swoich eklogach dość niewolniczo trzymał się Teokryta. Utwory swoje poprzedził przytem masą alegoryj, których szczytem jest ekloga IV „Polio”, gdzie pisze o mającem przyjść na świat dziecku, które sprowadzi szczęście na całą ziemię. (To też pisarze chrześcijańscy uważali go za proroka, wieszczącego przyjście Chrystusa, stąd też wielka rola Vergiliusa w średnich wiekach (przykładem choćby Dantego: Boska Komedja), a nawet później, boć i u nas Woronicz w 18 wieku pisze sielankę p. t. Mesjasz, czyli Ekloga święta (w rękopisie Bibl. Jagiell.), w której przepowiada w czasie rozbiorów Polski narodzenie jakiegoś dziecka, które pogodzi nietylko ludzi, ale i zwierzęta i rośliny). Alegorie te wytworzyły pewną sztuczność w eklogach Vergiliusa, stąd zasadnicza różnica między sielankami Teokryta a Vergiliusa. Jest to zresztą psychologicznie uzasadnione. Vergilius to dworak przesyciony kulturą, wynaturzony, to też bardziej stroił swe sielanki w alegorie i sentymentalizm. Natury tak poprostu odczuć nie mógł. To jest przyczyną, dla której tak

¹⁾ Sielankę nazywano również bukolikami, czyli skotopaskami.

trudno w sielance o tę prostotę myśli i uczuć. Od tego też pewnego wynaturzenia w swoich sielankach nie mógł się ustrzec wykształcony mieszczanin lwowski, Szymonowicz.

Późniejsi pisarze po okresie starożytnym, nicują na wszystkie strony Teokryta i Vergiliusa. Do nich należą Petrarca, Boccaccio, Sannazaro, Baptista Mantuanus, Antonius Flaminus, Venetus Balbus, Kl. Marot, Torquato Tasso (Amintas), J. Guerini itd. W Polsce z Szymonowiczem żył równocześnie uczony, ze Śląska pochodzący, Andrzej Schoneus, encyklopedysta, wiecznie wszystko przerabiający, który jął się nawet wergilijuszowych bukolik. A przypomnieć należy, że modą wówczas jeszcze było naśladować, co łacińskie i włoskie. To też te przeróbki Vergiliusa idą po linii ówczesnych upodobań. Zrozumiał to lepiej od Schoneusa Szymonowicz i zajął się tym rodzajem literackim.

Pierwszy Szymonowicz utwory tego rodzaju nazwał sielankami. Wyraz ten jest pochodzenia ruskiego „*sielo*”, sielanka zaś to wieśniaczka. We Lwowie wychowany, a potem wśród ludu polsko-ruskiego mieszkający nad Purem, Szymonowicz, przeniósł tę nazwę na utwór poetycki.

To też nie Rej ani Kochanowski—ziemianie, ale mieszczanin a potem nadworny poeta Zamojskich, wziął się do sielanki. Pozostając przeto pod wpływem Teokryta a także i Vergiliusa, nie ustrzegł się nieco za teatralnej pozory. Byłoby jednak rzeczą najniewłaściwszą czynić mu zarzut z tego powodu. Trzeba tylko zrozumieć epokę, w której Szymonowicz żył i tworzył. A jaka tam wszechstronność tematów, jakie typy ludzi przechodzą przed naszymi oczami. Typy te myślą, czują i mówią po polsku. A i koloryt szczeropolski z nad Puru (w czasie tworzenia sielanek poeta mieszkał w Czernięcinie nad Purem, w wiosce oddanej mu w dzierżawę przez Zamojskiego), z tą radością a czasem i melancholią niwy polskiej. Szkoda tylko, że ci wieśniacy noszą przeważnie nazwiska greckie.

W posługiwaniu się alegorjami posunął się poeta do spraw politycznych, bo tylko w ten sposób należy pojmować wiersze 139—144 w sielance „Kiermasz”, jako aluzję do defensywnej polityki Zygmunta III:

i wielcy królowie,
Gdy Wołgę, albo Dunaj wojowali,
A z tamtych państw bogate plony zawracali,
Mniejby do ukrzywdzenia bywało przyczyny,
I stałyby w pokojach domowe chróściny.

Są też i sprawy literackie. W tejże sielance przez usta Menalka stwierdza upadek literatury na początku XVII w. kiedy to „lada kto muzykiem się zowie, i pieśni marne jakieś, nastrzępione słówki”¹⁾.

Autor jedynej a znakomitej o Szymonowiczu monografii, Korneli Heck²⁾, dzieli jego sielanki na 3 grupy: 1) przeróbki graniczące z tłumaczeniem, 2) naśladownictwa i przeróbki bardziej samodzielne i 3) treścią i wykonaniem oryginalne. Do tych ostatnich należy osiem sielanek: 5. Baby, 6. Mopsus, 9. Kiermasz, 10. Wierzby, 12. Kołacz, 13. Zalotnicy, 14. Pomarlica,

¹⁾ Aluzja do stylu barokowego.

²⁾ dr. Korneli Heck: Szymon Szymonowicz, jego żywot i dzieła, nakł. Akademii Umieję., Kraków 1901.

17. Pastuszy i 18. Żeńcy. Z tych największą i prawdziwie artystyczną wartością odznaczają się 12 i 18 (Kołacze i Żeńcy). Obie składają się na całość życia polskiego. Kołacze to radość życia warstwy panującej, Żeńcy — to obraz niedoli ludu. W nich poeta wyzwolił się zupełnie z pod przewagi klasycyzmu i stał się rdzennie polskim, na wskroś oryginalnym.

A na owe czasy nie lada trzeba było mieć na to talent i odwagę. Jeżeli jeszcze dodamy realizm, umiejętność wypowiadania bardzo subtelnych uczuć, język prześliczny (niektórzy krytycy język w „Kołaczach” i „Żeńcach” stawiają wyżej od języka Kochanowskiego), to zrozumiemy, jaką rolę odegrała twórczość Szymonowicza w literaturze polskiej na początku XVII w.

Stan. Madejowa.

Stanisław Szober — Walery Nowicki. Ćwiczenia językowe.

Styl — gramatyka i pisownia. Drugi rok nauczania.

(Uwagi metodyczne dla nauczycieli).

Książka ta, jakkolwiek niedawno wydana, wzbudziła duże zainteresowanie głównie dlatego, że porusza zagadnienia metodyczne, dotąd nieopracowane i zasadniczo trudne, bo związane z nauczaniem tak mało, zdawałoby się dla dzieci w wieku od 7—14 lat, interesującego przedmiotu, jakim jest gramatyka — ćwiczenia językowe. Poczytność swa zawdzięcza wspomniana książka także wielu innym względom.

Omawia ona bowiem i wyjaśnia na całym szeregu przykładów, nie tylko metodę nauczania gramatyki języka polskiego, ale także stylu i ortografii, czyli tego, co jednym słowem nazywamy ćwiczeniami językowymi.

Nauczyciel ma więc tu gotowy, odpowiednio dobrany i logicznie ze sobą powiązany materiał, co ułatwi mu pracę, uczyni ją celową i co nałęczycie zastąpić może miejsce materiału, dotychczas chaotycznie dobieganego z przerabianych czytanek.

Metodę tę podają autorzy nie w formie suchych rozważań teoretycznych, ale przytaczają cały szereg lekcji, ujętych w formę ćwiczeń. Lekcje te są dla nich tłem do wykazania opracowanej przez siebie metody, dla nas dowodem, jak rozwiązują autorzy w codziennej pracy metodę przez siebie teoretycznie przemyślaną. Lekcje te powinny być materiałem, z którym zestawiać i porównywać będziemy lekcje nasze, prowadzone tą samą metodą, ale we własnym ujęciu.

Materiałem do ćwiczeń zarówno gramatycznych, jak stylistycznych i ortograficznych są:

- 1) 2 barwne obrazy, umieszczone na końcu książki. Pierwszy z nich przedstawia pastwisko z rzeką i brzozą w jesieni, a drugi inne pastwisko na wiosnę;
- 2) 6 historyjek z życia dzieci, ujętych w kilku obrazkach — a przedstawionych jako szkice;
- 3) 6 szkiców przedstawiających luźne sceny z życia dzieci i zwierząt, a dołączonych w tem miejscu książki, gdzie one są potrzebne dla lekcji;

- 4) teksty specjalne dobranych dla celu lekcji powiastek odtwarzających różne wypadki i sceny z życia dziecka, a przytoczonych także w odpowiednich miejscach książki;
- 5) wreszcie materiałem tym są także samodzielne opowiadania uczniów na tematy aktualne, podane przez nauczyciela;

Jak więc widzimy materiał bogaty, interesujący i różnorodny, a przy szczególowej jego analizie przekonamy się, że i dobór materialny dla obserwacji danej grupy zjawisk językowych jest odpowiedni.

Wątpliwej wartości są tylko wspomniane już wyżej 2 barwne obrazy.

Zarówno w barwie jak i w rysunku obrazy te pozostawiają wiele do życzenia.

Są zamazane bo w barwie niezdecydowane a to utrudnia uczniom odczytanie ich treści, używanej jednak w podanych lekcjach dość często.

Treść tych obrazów powinna być, jeżeli chodzi o rysunek i barwę, ujęta tak, jak to ujmuje dziecko, a więc w rysunku prosta, a w barwie wyraźna. Byłyby to obrazy dzieci dla dzieci i dlatego jasne i zrozumiałe.

Takie być powinny, jeżeli mają służyć jako materiał do wysnucia, określanych z góry wniosków, wypowiedzianych w formie zdań.

Takie bogactwo materiału nagromadzonego w omawianej książce jest powodem, że lekcje są bardzo urozmaicone. Jedne z nich oparte są o treść barwnych 2 obrazów, inne o treść historyjek, czy luźnych scen, przedstawionych szkicem; jeszcze inne o gotowy tekst powiastki, ilustrującej ciekawe dla dzieci zdarzenia, czy opisy; wreszcie w wielu lekcjach uczniowie zbierają materiał sami, kierowani pytaniami nauczyciela, a obserwując go i analizując, dochodzą do takich, czy innych prawideł gramatycznych, lub ortograficznych.

W tem, że książka ta podaje zarówno materiał (jak widzieliśmy odpowiedni i urozmaicony), jak i określa jego metodyczne ujęcie — dalej, że materiał ten użytkowuje zarówno do ćwiczeń gramatycznych jak i ortograficznych i stylistycznych, uwzględniając w ten sposób zasadę koncentracji w nauczaniu — leży główna i niezaprzeczona jej wartość.

Ponadto w każdej lekcji uzasadniają autorzy dla jakich względów, w taki czy inny sposób, przedstawiają dane pojęcie, dając tym wyjaśnieniom podłoże naukowe.

Jest to punkt pierwszy w opracowaniu każdej lekcji.

W punkcie drugim każdej lekcji określają materiał, na którym lekcja się opiera — a trzeci podaje bardzo szczegółowy przebieg lekcji, w wielu lekcjach jednak zbyt często powtarzający się. Wreszcie punkt czwarty podaje sposoby utrwalenia przerobionego na lekcji materiału. W tym punkcie nie wszędzie liczyli się autorzy z tem, co mogą zrobić uczniowie II kl. Np. Już po trzeciej lekcji na początku roku szkolnego mają uczniowie dla wprawy w samodzielne układanie zdań i wiązaniu ich w większą całość myślową, napisać w domu treść historyjki przedstawionej w książce w 6 obrazach. Pominąwszy trudność w krótkim ujmowaniu treści, spotykaną u uczniów w tym wieku, nie można przypuścić, aby uczeń napisał ją całą, dobrze i bez błędów. To zadanie ponad siły, chociaż opracowane poprzednio ustnie w klasie.

Możnaby je tylko, po takim przygotowaniu, napisać na tablicy i polecić przepisać do zeszytów, lub najwyżej pisać wspólnie w klasie — zdanie po zdaniu — umawiając wpierw pisownię trudniejszych wyrazów.

Różnorodność treści, jak i formy ćwiczeń umożliwia różnorodne ich stosowanie. Mogą to być ćwiczenia opracowywane głośno z całą klasą, lub zadawane uczniom do samodzielnego ich opracowania w szkole w godzinach cichych zajęć, czy wreszcie w domu jako zadanie domowe.

Niektóre ćwiczenia nadają się także znakomicie jako tematy samodzielnych zajęć w szkole prowadzonej systemem daltońskim.

Mimo wszystko stwierdzić trzeba, że jakkolwiek program ćwiczeń językowych, podanych w tej pożytecznej książce, pokrywa się z materiałem wyznaczonym w programie szkół powszechnych, to jednak sposób ujęcia, ilość ćwiczeń na ten sam temat — zwłaszcza na temat używania przecinka, jak i obszerny materiał, brany do obserwacji przy każdym ćwiczeniu, jest tak rozległy, że nawet przy 7 godzinach lekcji języka polskiego w kl. II w normalnych warunkach wyczerpać się nie da.

Nie znaczy to jednak, że metody podanej stosować nie można.

Trzeba tylko — tam, gdzie tylko da się zmniejszać ilość zdań, branych do obserwacji, czy przypisywania — lub z dwu ćwiczeń robić jedno, wybierając z nich momenty zasadnicze, lub wreszcie pewne niektóre ćwiczenia (mam na myśli niektóre ćwiczenia o używaniu przecinka) opuszczać zupełnie.

O tem kiedy, jak i co robić powie życie, a omawiana przez nas książka wiele pomoże, „Ćwiczenia” zostały ujęte w dwóch wydaniach, w książce dla nauczyciela, którą właśnie omówiliśmy i w książce dla ucznia, która dopiero w najbliższych dniach ma ukazać się na półkach księgarskich.

Książka dla ucznia zawierać ma (wedle zapowiedzi autorów) tylko rzeczowy materiał do ćwiczeń. Materiał do ćwiczeń ortograficznych będzie podany pismem kaligraficznym, aby był dobrym wzorem do naśladowania, oraz wzrokowego utrwalania pisowni poszczególnych wyrazów.

Materiał z książki ucznia jest przytoczony w całości w książce nauczyciela — dla wyróżnienia dobrym drukiem — tak, że nauczyciel może ograniczyć się tylko do posiadania swojej książki.

Stwierdzić trzeba, że „Ćwiczenia”, jak zaznaczają w przedmowie autorzy, nie są wynikiem wyłącznie tylko rozważań teoretycznych lecz są oparte na szczegółowych doświadczeniach praktycznych; każda bowiem lekcja, przed ostatecznem jej dydaktycznem ujęciem, przeszła próbę szkolną. Tę pracę doświadczałą wykonał w jednej ze szkół powszechnych Nowicki Walery, nauczyciel szkoły powsz. a materiał opracował uprzednio Stanisław Szober. Powaga tego nazwiska w świecie naukowym jest już iękojmią wartości omawianego dzieła.

Ks. Dr. L. Górniecki.

Ogólne uwagi nad programem religii w 7 klasowej szkole powszechnej.

Na terenie byłej Kongresówki tak się warunki ułożyły, że jeszcze nie prędko księża będą mogli wykładać naukę religii we wszystkich szkołach powszechnych. Zwykle w parafii jest kilkanaście szkół, nieraz po kilkanaście klm. odległych od kościoła, ksiądz proboszcz zwykle jeden na kilkutysięcznej parafii, zajęty licznymi sprawami duszpasterskimi, może najwyżej udzielać nauki religij i zwykle jej udziela tylko w szkole miejscowej, t. j. znajdującej się we wsi kościelnej. W innych szkołach powinni wykładać religję nauczyciele.

Niepodobieństwem jest bowiem wychować dziecko na dobrego obywatela — Polaka, na pożytecznego człowieka społeczeństwa, na człowieka o zasadach etycznych bez wpływu religii. I nauczyciel nie spełniłby szczytnego swego zadania, przestałby być tym apostołem, który ma nie tylko uczyć, ale i wychowywać młode pokolenie, a przytem nie byłby w porządku wobec własnego sumienia i społeczeństwa, gdyby niedbale traktował naukę religii w swojej szkole. Zachodzi teraz pytanie, jak uczyć religii i czego uczyć? Wskazuje to program z religii dla szkół powszechnych, przepisany przez M. W. R. i O. P. i program metodyki nauczania religii.

Ograniczę się tylko do paru ogólnych uwag nad programem z religii dla szkół powszechnych.

Otóż w klasie I należy uczyć bibliki, gdyż w myśl zasad psychologicznych należy rozpoczynać naukę od rzeczy konkretnych, bo dzieci jeszcze nie są zdolne do przyswajania sobie oderwanych prawd katechizmowych.

Na początku roku szkolnego należy wziąć ze Starego Testamentu od stworzenia świata, pierwszych ludzi do Kaina i Abła, aby wrazić dziecku w umysł, że ono samo, świat i wszystko, co widzi dookoła siebie, pochodzi od Boga i że tego Boga winno kochać i czcić. Następnie trzeba wziąć Nowy Testament stosownie do programu na I klasę i przerabiać go do końca roku szkolnego, idąc razem z rokiem kościelnym. Ponieważ zaś nauczanie samej bibliki nie jest jeszcze nauczaniem religii, lecz tylko drogą do rozumu i serca dziecka, jest środkiem do celu, t. j. nauki katechizmu, dlatego też na tle opowiadań biblijnych z poszczególnych ustępów biblijnych należy heurystycznie wyprowadzać odpowiednie prawdy katechizmowe z zakresu wiary i moralności, naturalnie, dostosowane do rozwoju umysłowego i duchowego i życia codziennego dziecka. Aby nie robić błędów i nie brać z Biblii, zwłaszcza Starego Testam., takich ustępów, któreby dzieci nie interesowały i którychby dzieci nie mogły przetrwać, najlepiej nauczyciel robi, jeżeli sam będzie przytrzymywał się „Małej Bibliki” ks. W. Gadowskiego, a poszczególne katechezy przygotowywał z „Katechez Biblijnych” na I klasę szkół powszechnych ks. Bielawskiego.

Myślą przewodnią programu na klasę II jest przygotowanie dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii św. i to tokiem historycznym (na tle bibliki), a nie tokiem systematycznym (na tle katechizmu) i ugruntowanie życia religijnego w dzieciach. Pierwsza spowiedź i Komunia św. jest to niezmiernie ważna chwila w życiu dziecka. Żadne zdarzenie, żaden czyn nie zostawia w duszy człowieka tak trwałych po sobie śladów, nie wywołuje tak głęboko sięgających następstw, jak pierwsza spowiedź i Komunia św. Ona jedna nie ulega prawom nieuchronnego czasu, nie przepada w nurtach zapomnienia. Jeżeli przeto pierwsza spowiedź i Komunia św. wywiera tak ogromny i decydujący wpływ na cały późniejszy rozwój religijno-moralnego życia, jeżeli należyte wdrożenie dziecka do rachowania się ze swoim sumieniem i przepraszania Boga za swe uchybienia w Sakramencie pokuty i należyte wdrożenie dziecka do życia eucharystycznego, tak decydujący wpływ ma na całe życie religijne człowieka, to chyba najlepiej zbożnej sprawie służy ten, co nie żałuje czasu i pracy na sumienne przygotowanie dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii św.

Program nakazuje cały rok drugi nauczania użyć na ten cel. W myśl bowiem programu w II klasie należy w 3 lekcjach powtórzyć materiał o stworzeniu świata, pierwszych ludzi i grzechu pierwotnym, następnie

przerobić Stary Testam. od Kaina i Abła do 10 przykazań na górze Synaj, do tego nawiązać naukę o łasce, grzechu, krótko przerobić przykazania Boskie i kościelne i bardzo gruntownie przerobić z dziećmi Sakrament pokuty i Eucharystji. Najlepszym podręcznikiem w polskiej literaturze religijnej, który nauczycielowi, uczącemu religji w II klasie, odda nieocenione usługi, są „Katechezy biblijne na II i III klasę szkoły powszechnej” ks. dr. Zygmunta Bielawskiego, Lwów 1928 r. Szanowny autor pierwszy zrobił wyłom w dotychczasowej praktyce naszej, która zaledwie kilka lub kilkanaście godzin kazała poświęcić na przygotowanie do pierwszej spowiedzi i Komunii św., i przez cały ciąg swoich katechez raz po raz nawiązuje do Sakramentu pokuty i Eucharystji, przenosząc niewinne serduszka działwy ze świata codziennych zainteresowań w krainę nadprzyrodzonego życia, w krainę miłości „eucharystycznego Jezusa”. Ta książka winna się znaleźć w rękach każdego nauczyciela, który uczy religji w II klasie szkoły pow.

Również wielką usługę nauczycielowi religji w I i II klasie szkoły powszechnej mogą oddać „Pogadanki religijne” ks. Młynarczyka.

W III i IV klasie należy przerobić w myśl programu całość katechizmu tokiem raczej systematycznym. W III klasie najpierw przerobić Stary Testament od wejścia żydów do Ziemi Obiecanej do króla Dawida, akcentując mocno figury mesjańskie, proroctwa i ideę mesjańską w Starym Testamencie, potem na tle odpowiednich ustępów biblijnych z Nowego Testamentu przerobić prawdy wiary, t. j. skład apostolski. W IV zaś klasie na tle odpowiednich ustępów biblijnych ze Starego i Nowego Testamentu przerobić cnotę wiary, nadziei (o modlitwie też) i miłości Boga i bliźniego, 10 przykazań Boskich, 5 kościelnych, o grzechach, cnotach. Podręczniki dla dzieci: 1) Krótki Katechizm ks. biskupa Likowskiego; 2) Katechizm na oddział III i IV szkół powszechnych ks. Boczara; 3) Dzieje biblijne na oddz. III i IV ks. Boczara; 4) Mała Historia Biblijna Starego i Nowego Przymierza na oddz. III i IV ks. W. Wołcza. Dla nauczyciela zaś bardzo pomocne będą Katechezy katolickie ks. Pichlera tom I i II.

W klasie V i VI to samo, co w klasie III i IV, tylko głębiej i obszerniej stosownie do tego, co przepisuje program z religji na klasę V i VI. Podręczniki dla dzieci: Katechizm ks. W. Gadowskiego na oddz. VI i VI szkół powszechnych; Dzieje biblijne ks. W. Gadowskiego i Dzieje Biblijne Starego i Nowego Przymierza oddział V i VI ks. J. Szustera i ks. W. Wołcza.

Liturgikę przerabia się z dziećmi we wszystkich klasach praktycznie. Idąc razem z rokiem kościelnym, tłumaczy się dzieciom przypadające w każdym okresie roku kościelnego święta i obrzędy tych świąt. Nadto, w każdym okresie roku kościelnego śpiewa się z dziećmi odpowiednie do danego okresu pieśni kościelne. Wogóle każda lekcja religji winna być jakby pewnego rodzaju modlitwą nastrojową, w myśl tej zasady psychologicznej, iż o skutkach nauki religji na duszę dziecka decyduje nie rozum w dziecku, ale raczej jego uczucie i nastrój.

W VII klasie szkoły powszechnej należy przerobić stosownie do wymagań programu historję kościoła, wykazując opatrność Boską, czuwającą nad kościołem katolickim, i budząc w sercach dzieci miłość i przywiązanie do tegoż kościoła. Podręczniki dla dzieci: Ks. J. Boczar, Dzieje Kościoła Katolickiego; ks. R. Archutowski, Krótki zarys historii kościoła; ks. Bączkowski: Krótka Historia Rzymsko-katol. Kościoła.

Jeden z przyczynków do realizacji jednolitości szkolnictwa.

Zamieszczona w numerze drugim Dziennika Urzędowego Kuratorjum instrukcja w sprawie zmian w materiale nauczania w siedmioklasowych szkołach powszechnych i gimnazjach państwowych, budzi wiarę w zwycięstwo idei jednolitej szkoły, a jednocześnie napawa obawą zwolenników tej idei, że szkoła powszechna w obecnych warunkach nie sprosta tym zadaniom.

Działkę i nauczycielstwo szkół powszechnych w najbliższych latach oczekują niepomierne wprost wysiłki, bo tę samą wiedzę muszą zdobywać innemi drogami w szkole powszechnej, a innemi, nowoczesnemi, łatwiejszemi w niższych klasach szkoły średniej. Na tę różnicę wpływa przede wszystkim niejednakowe zaopatrzenie szkół w pomoc naukowe, urządzenie specjalnych pracowni, gabinetów, warsztatów i t. p. — Nie możemy się łudzić, że szkoły powszechne w najbliższym czasie zostaną zaopatrzone w te nowoczesne urządzenia, bo na to nie pozwalają środki, ani też często warunki mieszkaniowe tych szkół. Ale możemy i powinniśmy dążyć do organizacji w większych ośrodkach, gdzie jest kilka albo kilkanaście szkół siedmioklasowych, wspólnych warsztatów pracy, n. p. wspólnych pracowni przyrodniczych. Takie pracownie istnieją w Warszawie, Wilnie, Krakowie, Poznaniu. W Warszawie z pracowni w b. r. szkol. korzysta 117 szkół powszechnych i średnich, które albo nie posiadają zupełnie własnych pracowni, lub nie mogą należycie wykorzystać przyrządów z powodu braku odpowiedniego pomieszczenia.

Myśl urządzenia wspólnej pracowni na terenie Lublina nie jest nową; była ona niejednokrotnie podejmowana przez nauczycieli szkół średnich, była nawet przedmiotem obrad Rady Miejskiej, ale cele i założenia były nieco odmienne, przystawane do potrzeb szkoły średniej. Te poczynania dowodzą żywotności i aktualności sprawy nie tylko dla szkoły powszechnej ale i średniej.

A więc pracownia powinna być tak zorganizowana, by z niej mogły korzystać szkoły powszechne i średnie, powinna obejmować propedeutykę (dział dydaktyczny) i pracownie dla wyższych klas szkół średnich i nauczycielstwa (dział naukowy). Dział propedeutyczny byłby jednocześnie warsztatem pracy dla słuchaczy Wyższego Kursu Nauczycielskiego a w przyszłości 1 — 2 dla Pedagogjum. W tym dziale, obok urządzenia instalacji elektrycznej, gazowej, wodociągów, należałoby często posługiwać się prymitywami w rodzaju lampki spirytusowej, tryskawki, prymusa, by stworzyć dla słuchaczy Kursu warunki, w jakich nauczyciel najczęściej pracuje na wsi.

Dział drugi, przeznaczony dla wyższych klas szkół średnich i nauczycielstwa, powinien być zaopatrzony w przyrządy, któreby pozwalały na precezyjne wykonanie ćwiczeń. W tym też dziale należałoby uwzględnić takie urządzenia, jak ciemnię optyczną i fotograficzną, pokoik promieni Roentgena i inne.

Tak urządzona pracownia mogłaby z czasem stać się ośrodkiem instrukcyjnym dla nauczycielstwa całego Okręgu Szkolnego i centralną pracownią dla szkół miejskich. W centrali wypracowałyby się metody prowadzenia ćwiczeń i lekcyj, odbywałyby się próby przyrządów, czy to fabrycznych, czy sporządzonych przez słuchaczy Wyższego Kursu Nau-

czyielskiego, uzgodniałyby się metody postępowania w poszczególnych dziedzinach.

Organizację pracowni propedeutycznej należałoby rozpocząć niezwłocznie, by od początku przyszłego roku szkoły mogły z niej korzystać. Pracownię można byłoby umieścić czy w specjalnym lokalu przez Władze Komunalne na ten cel przeznaczonym, czy też ulokować ją przy jednej ze szkół powszechnych, położonych w śródmieściu.

Miasto winnoby dostarczyć umeblowania, opatu, światła i wody a Ministerstwo, przypuszczam, udzieliłoby zapomogi na początkowe urządzenia. Resztę przyrządów dałoby się skompletować z poszczególnych szkół, gdzie te przyrządy z powodu braku odpowiedniego pomieszczenia nie są należycie wykorzystane.

Rzucając garstkę tych uwag, jakie nasunęła mi praktyka, mam nadzieję, że szerokie warstwy nauczycielstwa rozważą poruszoną sprawę a wrazie przychylnego potraktowania jej, wystąpią z odpowiednimi wnioskami do Władz Szkolnych i Magistrackich, od decyzji których realizacja tych poczynań jest całkowicie uzależnioną.

Marja Tarnopolska.

O nauce języka niemieckiego na I kursie Seminarjum naucz.

Kilka lat pracy w Seminarjum nauczycielskiem, w roli nauczycielki języka niemieckiego, dało mi sposobność porobienia niektórych spostrzeżeń, co do nauki tego języka w Seminarjum.

Na ogół przyjmuje się na I kurs uczniów ze szkół powszechnych ze świadectwem 7 klasowej szkoły powszechnej, kontroli jednak ściślejszej nad wiedzą młodzieży, co do znajomości języków obcych nie przeprowadza się, a w tem właśnie tkwi osobliwa, oryginalna, w dużej mierze może i ciekawa całość takiego I kursu, stworzonego z uczniów z najrozmaitszych szkół.

W każdej pojedynczej prawie jednostce wyczuwa się oprócz programu, t. j. części materialnej nauczania, również ustosunkowanie się do przedmiotu byłej szkoły i byłego nauczyciela i indywidualność ucznia.

Uczniowie z natury bardzo uważni, lubiący wskutek wrodzonego skupienia i systematyczności uporządkowywać nabyte wiadomości, przychodzą z bardzo poważnemi na ogół podstawami naukowemi.

Takich jednak zwykle jest 1—2 na 45.

Uczniów zaś, posiadających zdolności słuchowe i wzrokowe, typów żywych, szybkich w orjentowaniu się i o żywych zainteresowaniach bywa od 2—3 na 45.

To są dwa typy samodzielnych umysłów, którym 3 pierwsze lata nauk języka obcego tyle dały, że mogliby iść samodzielnie dalej, o ile zachodziłaby potrzeba, i powoli zdobywaliby dalszą wiedzę.

W dalszym ciągu ma się na I kursie od 6—7 uczni na 45, w których widzi się wielką różnicę między słowem i pismem, t. j. mają pewną łatwość w wystawianiu się. używają wcale dobrych zwrotów językowych (dobra pamięć jest im pomocną), posiadają niezły zapas słów, ale piszą bardzo źle. Brak im wiadomości teoretycznych w zakresie 3 lat nauki. Taki typ ucznia, zachęcony swojemi zdolnościami pamięciowemi, szybko uczy się

rozumieć teorię i chętnie zastosowuje ją w swojej żywej mowie i w piśmie, zdawałoby się, że tylko czekał na wskazanie właściwej drogi.

Te trzy typy, kierowane należycie, tworzą grupę uczni, w których szybko rozwija się ciekawość i zainteresowanie do poznania kultury obcego narodu, którego język już rozumieją, są w elementarnej poprawności ugruntowani, nie nudzą się, nie zniechęcają brakiem podstaw, idą przez wszystkie kursy ciekawie i czynnie.

Wymienione typy tworzą jednak tylko $\frac{1}{4}$ I kursu, $\frac{3}{4}$ przynoszą wiedzę chaotyczną, t. j. słówka z bardzo słabą, a nawet bez orientacji wiązania logicznego. Najczęściej najprostsze i najpotrzebniejsze prawidła chodzą luzem, nie znajdując zastosowania ani w ich mowie, ani w piśmie. Takie ujęcie sprawy wynikało może z zasady, aby po 3 latach nauki języka obcego uczeń wyniósł tyle, ile mniej więcej potrzeba do zrozumienia tego, co czyta. Przedwcześnie stosowana zasada, bo po 3 latach takiej nauki za mało umie uczeń, aby mieć praktyczną życiową korzyść, za chaotyczna jest jego wiedza i ulatnia się szybko, więc chybiony cel praktyczny — gdy zaś (myśli) chce kształcić w tym kierunku dalej, musi wracać do początków, co w wielu wypadkach może go zniechęcić.

Faktem jest, że brak ugruntowanego materiału elementarnej wiedzy na I kursie ogromnie utrudnia i opóźnia normalną pracę w Seminarjum. Utrudnia, bo wymaga nadzwyczajnej baczności i pomysłowości uczącego, aby nie zniechęcając młodzieży, zniewolić do ciągłej nad sobą uwagi, do częstych powtórzeń słyszanych rzeczy, zniewolić do pracy nie tak ciekawej w swojej treści, bo niezawsze można gonić za nową fabułą w opowiadaniach, do pracy nie szybkiej, ale dokładnej, a co najważniejsze doprowadzić młodzież do przeświadczenia, że ma braki, które zdoła usunąć jedynie wytrwałością i uwagą, że właśnie nie tylko zrozumienie przeczytanego powinno być radością, ale pokonanie trudności językowych jest też prawdziwym triumfem.

Przytem ta $\frac{1}{4}$ uczniów, o których mowa na początku, t. t. mających solidniejsze przygotowanie i lepsze zdolności, nie może być zaniedbana, zainteresowanie ich nie może słabnąć, trzeba ich wciągać do pracy czasem przodującej, czasem samodzielnej, nawet pomocniczej.

Na pracy szarmonizowania I kursu w jego podstawowych wiadomościach upływa co najmniej rok, przyczem wysiłek młodzieży musi być duży, aby móc pokonać trudności techniczne, przerabiając czytanki trudniejsze w swojej składni i stylu i pamiętać wciąż o mowie prawidłowej, t. j. o zastosowaniu prawideł gramatycznych.

Ta mozolna i powrotna praca na I kursie dałaby się uprościć, gdyby 3 pierwsze lata nauki języka obcego skierowane były ku temu, aby uzgodnić rozumienie czytanego z zupełnie poprawnym wypowiedzianiem się w słowie i piśmie. Tu jest potrzebna tylko baczna uwaga uczącego i uczącego się, poprawna bowiem mowa przy jej ciągłym przestrzeganiu łatwo młodzieży wpada w ucho i staje się jej własnością bez wielkiego nawet trudu zastanawiania się nad prawidłami. Rezultaty takie może dać tylko „żywa mowa” bez kojarzeń z językiem polskim.

Wszystko, co się wiąże z nauką jęz. niem, więc: nauczyciel, książka niemiecka, czytanka i ilustracja do czytanki niemieckiej powinno w umyśle ucznia wywoływać zaraz tę mowę; to postępowanie byłoby w myśl doskonałe metodycznie ułożonych podręczników do języka niemieckiego przez J. Jakóbca i S. Leonhard.

KOMUNIKATY.

Z prasy wojewódzkiej.

Nr. 14 Dziennika Wojewódzkiego przynosi ogłoszenie Magistratu m. Lublina o przystąpieniu do opracowania ogólnego planu zabudowania m. Lublina. Sprawa ta, obchodząca szeroki ogół zarówno wielbicieli piękna prastarego grodu, jak i wszystkich mieszkańców miasta, dawno już czekała na urzeczywistnienie.

W Nr. 15 tego Dziennika znajdujemy pismo okólne Pana Wojewody w sprawie oświaty rolniczej pozaszkolnej wśród młodzieży wiejskiej i samodzielnych gospodarzy, świadczące o serdecznej trosce miejscowej władzy administracyjnej o kwestje gospodarcze i kulturalne naszego terenu.

Nr. 16 zawiera między innymi statut Związku międzykomunalnego dla budowy i utrzymania szpitala psychiatrycznego w Chełmie, na którego uruchomienie czekają całe rzesze najniezwyklejszych.

Nr. 5 „Ogniska Nauczycielskiego” podaje bardzo aktualny artykuł na temat organizacji Konferencji rejonowych, który ze względu na doniosłość zagadnienia, jakim jest racjonalne zorganizowanie jednej z ważniejszych form samokształceniowych nauczycielstwa niewątpliwie zainteresuje tych wszystkich, którzy biorą żywy udział w konferencjach. Niemniej ważne są artykuły o pracy społeczno-gospodarczej oraz jak wyzyskać wychowawczo paury szkolne i wzór lekcji fizyki w oddziale II, co świadczy wymownie o żywym tętnie pracy umysłowej wśród nauczycielstwa szkół powszechnych.

W Nr. 13 „Życia Spółdzielczego” znajdujemy wzmiankę o podziękowaniu Ministerstwa Pracy i Opieki Społ., wyrażonem Okr. Insp. Pracy I Okręgu p. Stef. Czarnieckiemu, znanemu na terenie Lublina działaczowi społecznemu za owocną 10-letnią pracę.

„Głos Międzyrzeczki” w Nr. 9 podaje szczegółowe sprawozdanie o zjeździe nauczycielskim w Lublinie, który odbył się dn. 5 i 6 maja r. b.

Nr. 11 „Zwierciadła Chełmskiego” omawia wiosenną Konferencję spółdzielni okręgu chełmskiego, świadczącą o pomyślnym rozwoju ruchu spółdzielczego w pow. chełmskim.

Nr. 7 „Ziemi Włodawskiej” jest ozdobiony ilustracją, odzwierciadlającą przecięcie wstęgi wystawy przemysłu ludowego we Włodawie.

Nr. 9 „Placówki” – tygodnika podlaskiego w wstępnym artykule porusza tak ważną dla nas ideę oszczędności, którą interesuje się również „Głos Zamojszczyzny” w Nr. 4 (13).

Wreszcie nadmienić należy o ukazaniu się Nr. 1 organu Koła Nauczycieli Abstynentów O. S. L. p. t. „Nauczyciel - Abstynent”.

Jak widzimy więc, nasza prasa prowincjonalna przejawia dość znaczną żywotność.

J. K.

Z ruchu wydawniczego.

Ukazało się b. ładne i pożyteczne wydawnictwo Związku Pol. Naucz. Szk. Pow. p. t. „Ilustracja Szkolna”, które daje nauczycielowi do rąk szereg artystycznych ilustracji, tak znacznie ułatwiających nauczanie w szkołach szczególniej mniej bogato zaopatrzonych w pomoce naukowe.

„Przewodnik po Krakowie”, opracowany przez A. Dobrowolską i Fr. Tomaszkiewicza, specjalnie dla wychowawców i organizatorów wycieczek młodzieży oraz ludowych, znajduje się niewątpliwie w rękach tych, dla których jest przeznaczony.

Wreszcie nakładem Domu Książki Pol. wyszła odbitka z „Ruchu Pedagogicznego” – „System Daltoński” w opracowaniu Rudolfa Taubenszlaga, omawiająca rekonstrukcję planu, wady i wskazania.

J. K.

Z ruchu oświatowego.

Z prawdziwą radością należy stwierdzić, iż praca oświatowa w Odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej coraz szersze zatacza kręgi, obejmuje coraz nowe dziedziny życia umysłowego, pogłębia dotychczasowe poczynania i wciąga coraz liczniejsze jednostki, którym nie wystarcza praca zawodowa w murach szkolnych, lecz które dążą do ogarnięcia dalszych horyzontów w zakresie kultury.

Wymownym tego dowodem była, odbywająca się w dn. 9—10 i 11 maja r. b. w Kazimierzu n/W., Konferencja Pracowników Oświatowych Rzeczypospolitej Polskiej, zorganizowana przez Komitet na Rzeczpospolitą Polską Wszechświatowej Konferencji Kształcenia Dorosłych w Cambridge 1929 roku

Zgromadziła ona ludzi z wszystkich zakątków Polski, pracujących zarówno w szkolnictwie powszechnym, jak średnim i wyższym, w administracji szkolnej, organizacjach kulturalno-oświatowych i instytucjach społecznych, którzy w przemyślej atmosferze, spotęgowanej nadzwyczaj sprawną organizacją Konferencji oraz tłem jednego z cudniejszych zakątków Polski radzili nad nowego formami pracy oświatowej wśród dorosłych.

Bogate w treści i formie i rzucające śmiałe, rewelacyjne myśli referaty prof. uniwersytetu poznańskiego Fl. Znanieckiego, dyr. N. Perzyńskiego, K. Kornilowicza, A. Konewki i pastora F. Seefeldta wywołały ożywioną dyskusję, a przedewszystkiem dostarczyły obfitego materiału do dalszego zastanawiania się nad poruszonymi problemami i stwierdziły, że dziedzina pracy oświatowej pozaszkolnej zdobywa i w Polsce coraz poważniejsze prawo obywatelstwa i znajduje oparcie o podstawy ściśle naukowe.

To też serdeczne słowa podziękii, skierowane pod adresem organizatorów i czynników miejscowych, które z całym zapałem dopomagały w zrealizowaniu poczyniń na terenie Kazimierza n/W., nie były tylko czczą formalnością, ale naprawdę wyrazem wdzięczności za umożliwienie spędzenia kilku dni w atmosferze kultury, nauki i piękna przyrody. Wspólna wycieczka do pobliskiego Janowca i Puław zakończyła Konferencję, która w myśl ogólnie wyrażonych życzeń powinna przeobrazić się w formę stale odbywających się co pewien okres czasu zjazdów oświatowych.

J. Komornicka.

Liga Morska i Rieczna.

Za przykładem innych miast i w Lublinie również istnieje Oddział Ligi Morskiej i Riecznej, którego zadaniem jest popularyzowanie wśród społeczeństwa zagadnienia niezwykle ważności, jaką dla każdego państwa, a dla Polski może w szczególności, odgrywa wolny dostęp do morza oraz silna flota handlowa, morska i rieczna.

Niestety, sprawa ta wśród mnóstwa innych, których realizowania domaga się szybko rozwijające się w wszelkich dziedzinach życie polskie, zbyt mało jest doceniana. Przedewszystkiem jednak młodzież polska powinna zwracać baczną uwagę na otwierające się przed nią, nowe, niezwykle bogate pola nieznanych zagadnień i możliwości w związku z niewykorzystanym dotychczas terenem pracy. To też we wszelkich czytelniach i bibliotekach, do których młodzi mają dostęp, winno znaleźć się czasopismo „Morze”, które wyczerpująco i zajmująco porusza to wszystko, co z działalnością Ligi Morskiej i Riecznej, a tem samem i zagadnieniem dostępu do morza, w jakiegokolwiek formie jest związane.

Mimo bogatej treści cena pisma niska (12 zł. rocznie), a Członkowie Ligi Morskiej i Riecznej otrzymują je zupełnie bezpłatnie.

Adres Redakcji: Warszawa — Elektoralna 2, tel. 15-63.

Zapisy na Członków Ligi przyjmuje w Lublinie miejscowy Oddział—
Żmigrod 3.

K O N K U R S .

**Zarząd T-wa Szkoły Rzemieślniczej im. St. Syroczyńskiego w Lublinie
ogłasza konkurs na stanowisko Dyrektora tejże Szkoły.**

O stanowisko to mogą się ubiegać osoby, posiadające ukończone wyższe studia techniczne i odpowiednią praktykę warsztatową w dziale ślusarsko-mechanicznym.

Pierwszeństwo mieć będą kandydaci, posiadający praktykę pedagogiczną.

Do posady tej przywiązane jest mieszkanie służbowe, a wysokość uposażenia może być unormowana w myśl ustawy z dnia 9 października 1923 roku (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 914), lub też dobrowolną umową z Zarządem T-wa Szkoły.

Posada jest do objęcia od 1 lipca, a najpóźniej jednak od 1-go sierpnia 1929 roku.

Podania udokumentowane należy wnosić do dnia 15 czerwca 1929 r. do Zarządu T-wa Szkoły Rzemieślniczej im. St. Syroczyńskiego w Lublinie ul. Kr. Leszczyńskiego 11.

Prezes Zarządu T-wa Szkoły:

(—) *M. Michniewski.*

Wykaz telefonów w biurze Kuratorjum O. S. Lubelskiego od dnia 15 maja 1929 r.

Kurator Okręgu Szkolnego	6.65
Naczelnik Wydziału Ogólnego	11.43 (dod.)
„ „ Szkół powszechnych	11.46
„ „ „ średnich	17.05
„ „ „ zawodowych	6.64
Wizytator Seminarjów Naucz.	6.64
„ Szkół średnich	17.05 (dod.)
Oddział Rachunkowy	11.43
„ Oświaty powszechnej	6.64

Prenumerata roczna zł. 6., półroczna zł. 3. Numer pojedynczy 60 gr.
Konto P. K. O. 30.617. Adres Redakcji i Administracji: Lublin, Kuratorjum Szkolne.

Drukarnia Państwowa w Lublinie.